

شورا

عدد ۲۰

۲۵ نوایبر = سنه ۱۹۱۷

محرری: رضا الدین بن فخر الدین
ناشری: دم. شاکر دم. ذاکر میفلد

مندرجہ سی:

شیخ جمال الدین -

ر. ف.

داملا رحمن بیر دی وفاتی -

میر محسن، «تاشکند».

قورلتای -

ر. ف. یاوشف

طبی معلومات بیرہ طور

غان او فو یورطری -

ا. شامل.

العروۃ الوثقی مقالہ لری -

تورلی مسئلہ لری -

«دینیچیلر، ترفیحیلر» میر محسن

تاشکند، «تورکستان» مظلوم.

«کرامات الاولیاء حق» زینت اللہ

نوشیروان زادہ، «تل حقندہ»

ا. گگہ مہ، «اوغور بالاسی»

«روسلاشو توگلو» جیستای

شہرندہ ملا شہاب الدین.

پر او اقاتسیہ -

محمد یوسف محمد امین اوغلی

دیپیریف، «غور یفقہ».

عالم دیب کیم و «علما» دیب

کیملر گہ نیتولنہ

ر. ف.

خان ہسجدی، خان سمرایی

کر وان سمرای.

اشعار:

تاثر، دوستم قبرندہ، کوز

یہ شم، کشیلر، وجدان عدایی

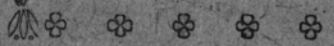
مراسلہ و مخابره -

بخاوا.

حکایہ -

«مدرسه خاطرہ لری» نوشیروان

یاوشف

«آقلا شعرلری»

«آق ملا شعرلری» اسمنده بر اثر باصلوب طارالغان ایدی. ایسکی یازمه لرنی قار اغانده آراسندن توبه نده کی شعر طابلدی. بلکه آقلا شعرینی ترتیب ایتوجی افندی لر که طوغری کلما گاندر. کیله سی باصمه سینه قوشلور امید، برله تابلغان شعرینی مطبوعاتقه تقدیم ایتیم:

مین بختلیمن بو دنیاده، تله که نم بولا
طب طنچ کو گام، دبه کورنر ایدم گل شادقا
یوق، توغانلر مین عمر گده آلی بولمام کبک
مین محبت قارشیسندن قاولانغان کوبده نونک
تیسر علی میر ولیف. قاتای.

طریق طوغانلر

بتون اطرافده یاقتی یوق، «قارا کھی»
دیوب تورغانده: «بتدک ایشدی مه کیگی»
قارا کھیلق اچندن یالط ایتوب نور
کیلوب چقدی سلامه لب بارچه نی اول
خدایم مگ شکر کوردک بو نورنی
نصیب قیل بزلره کیگ یقنی یولنی.
توتوب ملت لواسون یولنه چقساق
الهم یاردم ایله بز که شول چاق.
نچه یلدر بولوب طوتقون بو باشلر
یتار کوب آقدی کوزدن قانلی باشلر.
توکل ننگ فلچن باغلا ییلگه
سلام یتکر بو نوردن ایلدن ایلگه.
طرش اوغران دیمه کون هم ده تونلر
قایتور اوتکانده کی شوکتلی کونلر،
شولای ایتوب طرشساق بز بو یولده
ایتار بز بارچه قوتارنی قولده.
بو محکومدیک بین وقت اوزره که.
حاکمک بوللرن اوز بز توزه ره که.
بخت طاکلاری بز که ایشدی آسون
بو ظلمتلر کیتوب مه کیگیگه باتسون.

ح . ش . «آباساز»

قاوشقاج

یه شله ی عاشق، معشوقه مه مین قاوشدم
یوره ک اوطن کوکل شادلقینا آشدم.
یانیم حاضر کویمیم حاضر، اویلا میم ده
شاد مین حاضر، شادلار یاغینه آوشدم.
اونوتولدی یاغان جانم، کویگن جانم
«ئهمان» دیدم آمین مویتغا صارشدم.
ایر کینه دیدی هم کیگه دیدی تار دنیاده.

آق ملانک جیسده وقتنده غی شعر
عجیبر عمده الاعیان فقیری عیننه آلماز
ولکن اغنیالرنی زهی صدر کبار ایلر.
فصاحتده «حسان» اولسه که لقمان حکمتی اولسه
دریغا بختی یوق ایرنی فقیرلک شر مسار ایلر.
لباس فاخره اوزوه مصیقل مرغ طاوسدای
بوروب میدان فضا سنده فقیری احتقار ایلر.
منوب همت مطایاسن مهابت بلدروب بایلار
برن بری حضور ایلاب مراعی ادخار ایلر.
صنادید مترقین لرنک هواسندن معاذالله
لباسی ایسکی عالم دین سلام آلباغه عار ایلر.
خدانگ سزینه هر گر عقل بازی اوچوب یتماز
لطائف خمس بلواده عبادتدن ضمار ایلر.
کمی صورته لطف ایدوب حقیقت غضبنه تارتور
کمی لغز ازایدهر آخر اگر ظاهرده خور ایلر.
فقیر آق ملا کیل صبر ایت چرخ ننگ جورینه سن هم
اوزک محبوس سوزک مردود سیگا کم اعتبار ایلر؟
امام عبدالصابر اورایف.

قایچاقده

شول کوکل یارغچ نومه باشقه، کوته سگ سین امید
کل توزه ک توزه کچ نهمه رسدن کیتوب بولمی اوذب
آه بو دنیا، نیندی سرلی، قایدہ بر اوکمان کشی
کیتمی تاشلاب، یا کیته آلمی بولسه شوندن بازمشی
شاو آبنغاندای طور ا یغلوب، تاغن بارغان بولا
ایشدی حیثدی، دیب طور اسن، توقتاغان آرغان بولا
شاولا اورمان، شاولا دیکنگر، سزنی بیت جیل قوزغانا
سز طنچ شونده ده، سزنگ بیت یوره ک یانمی یاتا
جیل، داو، اوطلر، یاشلر، مین کورهم طشده مینم
یانماسا بقرم، یوره کده صرماسا اچده، مینم

۹ نوایبر - ۱۹۱۷ سنه

۷ صفر - ۱۳۳۶ سنه

شهر آدم و الوغ حادثه

شیخ جمال الدین

باشی ۱۹ نچی نومرده

اوشبو سبیدن اسلام دنیاسنده یاگا بر امید و یاگا بر غایه امل، یاگا بر استقبال نقطه سی طوغدی. بو ایسه علوم و فنون برله قورالانو، اسلام اخلاقی برله اخلاقانو سبیلی ایسکی اسلامنی احیا قیلو و شونگ کوله گسند مسعود یاشاودن عبارتدر (۱).
محمد حسن القزوی، مصدرده چیقا طورغان «اللواء» جریده سینگ ۲۹۰۱ نچی عددنده سید جمال الدین طرفندن یازلغان بر مقاله نی خلاصه یاصاب کوچرگان ایدی. سیدنگ عملری، املری، مسلکی حقتده درست بر میزان بولغانلقدن شول خلاصه نگ بعض بر برلرینی بز شوشی اورنده ترجمه ایته مز:

«ایراندی بولغان فارسیجه غزته لر و زورنالرنک معتدل مسلک برله خدمت ایتمولی ایچون شادلانامز و بزنگ «العروة الوثقی» مزدن اهمیتلی مقاله لرنی ترجمه ایتمولی ایچون خوشنودمز. بواشیر بر ایران ایچون گنه توکل بلکه بتون اسلام دنیاسی ایچونده فائده لی بولور. چونکه اسلام دنیاسنده فارسی نلنده سوبله شه طورغان قوملر بیک کوب. آوروپاده فرانسز تلی نیچوکل معتبر بولسه ده مشرقده فارسی تلی شول درجه ده معتبر. هر حالده فارسی جریده لر بزکه یاردمچی بولسونلر و وحدت اسلامی حقتده صمیمی خدمت ایتمولر ایدی. خصوصا افغانلر برله ایرانلر لرنی کیلشدررگه، برله شدررگه طریشونلر ایدی. چونکه ایرانلر برله افغانلر آراسنده غی آیروملق باری بر آغاچده بولغان ایکی بوتاق آیرملتی

(۱) احمد بك آغا یوف سوزلری شونده تمام.

قدرکنه، مولر قدیگی فارسیلر نگ بالالاری. مولرده نسل برلگندن باشقه دین مبین اسلام غه ایهره برلکی ده بار. آرالرنده بولغان اختلافلر، اعتبارغه آلتماز درجه ده جزئی وتوبان نرسه لر. بواشیر ایکی آرائی آیرلوق روشده توکل. آزغنه نرسه لرنی بهانه ایتمو زور آیروملقلر یاصاو عقل غه خلاف اش».

«شونگ ایچون اسلام دنیاسنده الذالك مرتبه ده افغانلر برله ایرانلو آراسنده برگو و اتناقلاشو بولونی امید ایتم. انشاءالله مولر نسل و دین قارنداشلگینی یاگارتورلر. آتاری و یراق بابازی اسلام دینی و اسلام علملرینی نشر قیلغانلر، دین قاعده لرنی ادا و هر وقت اسلام حکملرینه رعایت ایتمو کیلگانلر ایدی. ایندی انشاءالله شول بابارنگ خیرلی خلفلری، بالالری وحدت اسلامی نی یاگارتورلر و دین قارنداشلغنی تقوت طوردرلر».

«ای حرمتلو فارس قومی!». بورونتی سلفلر کرگه بر کوز سالگر و آلترنک اشلرندن، دین و ملت که بولغان خدمتلرندن عبرت آلکر، آتار شوشی ملتنگ قهرمانلری ایدی. آلتارغه ایهره وظیفه سی بار خلقدزده بیگره کده سزنگ اوستنکر که توشه در، سز آتار کر بابار کر بولی برله یور کر، اسلام دینی ایچون بیک نقلی تره ک بولکر، اسلام دینی یاشارتنکر و بار کر برلکده بولغان حالده شوکا باشکر!». «ای فارس قومی!». ایران برله افغان خلقلرنک برله شولری ایچون الک فرصتلی زمان شوشی وقدر. سزنگ برله شوکر هیچ واتلمی طورغان قلعه (کریوست) و هیچ بیگمی طورغان عسکر حکمنده بولور. سز دوست بواسه کر دشمنلردن سلامت طوردرسز، قومسز، سز که کوز یوکورته آمازلر».

«انگیزلر، شوشی قدر زور و اوزلردن نیچه اولوشلر

خدمت ايتووي سپيندن كوردی، برگنه اورنده ده طنچ و راحت اوطورا آلمادی، لکن بو الوغ آدمنگ طبيعته بر قدر آشغوق بار ایدی. زور اشنی اوزی اشله بده شونگ نتیجه سینی اوزی کورونی آرزو قیلهدر ایدی. شونگ ایچون پروگرامینی حکومتلر حکمدارلر جهتدن باشلادی، علمی و جسارتی، فضل و کمالاتی حکومت سرایلرینه کرو وزیرلر آراسنده اعتبار کسب ایتو ایچون بیک باخشی وسیله بولدی. مصرغه کیلوی برله علم عاشقاری اوزینی بتونلای اوراب آدیله، درس لرینه یابربلوب کیلیدلر. بو شاگردلر که فلسفه برله اسلام دینینگ اساسندن درس لر بیردی ومونگ اوستینه ده شاگرد لرینه سیاست تعلیم قیلدی. شول شاگرد لرینک یاردمی برلی اوزینک مرادلرینه ی توگه امید ی بار ایدی. شول وقتده مستبد اسماعیل پاشانگ سیز وندن صاقلانورغه لزوم کوره در، اکرده اسماعیل پاشا سیزوب آله، مرادینه مانع بولاجینه شبهه قیلمیدر ایدی. اسماعیل پاشانگ مکرندن، ضررندن صاقلانوا یچون بردن بر چاره ماسونلر جمعیتته اعضا بولو دیب بلدی وشول سببلی اوزینک مریدلری برله ماسونلر جمعیتته اعضا بولوب یازلدی. ماسون جمعیتینک ایسه دین برله اشی یوق، مجرد بر ادبی و اخلاقی جمعیت بولغانلقدن مونده بر ضرر ده کورمادی. شول وقتده، صرنگ الوغ لرندن بولغان شریف پاشا و بطرس غالی پاشا، اکابر لرینک کوبسی ماسون جمعیتینه منسوبلر ایدی. شول وقتده ولیعهد بولغان توفیق پاشا، سیدکه بیک مخلص بولوب آنی اعتبار ایتددر ایدی. بر قدر وقتلر صوکنده مصرغه انگلتره ننگ ولیعهدی کیلدی. اوزینک جمعیتته اعضا بولو مناسبتی برله ماسون جمعیتی مونگ شرفینه مجلس یاصارغه قرار بیردی و ولیعهد که اوزاری قاشارنده زور فخر عنوانی بولغان «رئیس الشرق الاعظم» دیگان تیتوانی احسان ایتدی. شوشی وقتده سید جمال الدین: موندی ادبی بر جمعیتنگ، ولیعهد اسمینه خصوصا بنی آدم اوستنده بلای عظیم بولوب طور وچی انگلیزلرننگ حکومت آدملری حرمتینه مجلس یاصاوی و عنوانلر بیروی درست توگل، بو اش ادبی و اخلاقی جمعیتنگ درجه سینی توشره، ظالم لرغه التفات ایتو مظلوملرنی رنجتو بولادر دیب اعتراض ایتدی. کوبچیلک سید طرفنده بولماو سببلی بومقصودی برینه کیلمادی، سوزی بولمی قالدی. شوندن صوکن سید اوزینک مریدلری برله ماسونلر جمعیتینی تاشلاب چیقیدلر. ماسونلر برله آخر عهدلری شول وقتده بولدی. بر وقت مینم اوزمه شیخ محمد عبده رحمه الله: «بز استاذم فیلسوف جمال الدین برله ماسونلرغه اجتماعی و سیاسی بر مقصد ایچون کرگان ایدک. صوگندن هر ایکیمز آنی تاشلادق، ماسونلرقتنگ بتون مقصودی، علم هم حریت برله صوغشوجی روحانلرغه و حکومتلر که قارشو طور و آنلرنگ

برله صانلری کوب بولغان هندستانی نیچوکن ایتوب ضبط ایتدیلر و بو کونده نیچوکن ایتوب شونی صاولق صیر قیلوب طوتار؟ گماغه کوره مونگ سینی سز یاخشی بله سز، اکرده بلمی طورغان بولسه کرمونی بولور که تیوشلیسز. مونگ بردن برسببی سز ایرانلور برله افغانلورنگ بر بر کر که دشمن طور و کر بولدی. انگلیزلر عقل یا که مادی کوچ برله توکل بلکه باری سز ننگ برله شمه و کر سپیندن گنه هندستانده اقدی (بابار) بولوب طورالر هندستانده بولغان هر بر مسلمان. کوزینی تگوب، مویینی، صوزوب: - بزنگ ایرانلی و افغانلی طوغانلرمز برله شوب بزنی ظالم لر طره قلدن خلاص قیلمازلرمی؟ - دیب پنجاب یاغینه قاراب تیلمر لر. سز مونی بلور که و غفلت یوقوسندن اینورغه تیوشلیسز. ایدی سز، باشلر کردن کوب نرسرلر اونکار دکر و کوب تجربه لر کورد کر، دنیا ننگ مال لرینی بال لرینی، صوغان بورچ لرینی تاتود کر. شونگ ایچون عبرت آورغه و اوز اوز کر نی و عظر لغه وقت بیک ایتدی. بر بر کر برله بوزولشوب عمر سورونی نیچوکن درست کوره سز، موندی تر ککدن نیندی لذت تاباسز و بو روشده دنیاده طور و دن نیندی بر فائده بولور دیب بله سز؟. بتون شقاوت اختلافده و بتون سعادت اتفاقده ایگانلگنی هنوز آگلامیسز می؟. اختلاف کر سببلی اوز تر ذلیل بولوب قالد کر، دشمنلر عزیز بولیدلر. موندی تر ککدنک بر معناسی ده یوق. ذلت برله یاشا و که کوره عزت برله اولو یاخشیراق».

«دشمنلر، سز ننگ مشرق قطعه سینی محاصره قیلوب آدیله، ملق و طویلرینی سز که توزه ب قوییدلر. برنجی فرصت کیلو برله زالپ بیره چکلر. موکار بردن بر چاره سز ایرانلورنگ افغانلر برله دوستله شو کر در. یوقسه هر ایکو کر انگلیزلر که لقمه بولاجق لر سز».

«ای حرمتلو ابران محرر لری! شوشی مسئله نی خلقغه آلاتو حقنده طریسه گر، قلملر کر نی شوشی یولده یورته کر ایدی. سز ننگ فارسیچه یازغان مقاله لر کر ایرانده ده اوقولور، افغانستانده ده. بز شوشی خدمت لر کر ننگ نمره لرینی کوره آلهق ایدی مونی الله تعالی حضرتلرندن سوریمز!» (١).

لقد اسمعت لونا دیت حیا
ولکن لا حیات لمن تنادی
ولو نارا نفخت بها ضائت
ولکن انت تفتح فی رما د.

سید جمال الدین ننگ عمللری و امللری حقنده شیخ رشید رضا حضرتلری اوشبو مضمونده سوز سویلی:

سید جمال الدین بیک زور اشلر که اقدام قیلو وشول سببلی بو کونده پریشان بولوب باشی طورغان مسلمانلر دیناسینی آباقغه باسدرو حقنده اوز اوزینه وعده لر، عهدلر بیرگان ایدی. البته بتون عمرینی شوشی یولده اونکار دی، نی گنه کورسه ده شوشی یولده

(١) الوادن قسقاوتوب آغان مقاله شونده تمام بوای.

آدمزده شوشی ایکی نرسه، اوچونچیسسی یوق دیدی» مضموننده بر سوز سوبله دی.

سید جمال الدین حضرتاری ۱۸۸۴ نجی یل ۱۲ نجی شوالده حیقفان «العروة الوثقی» ده اوشبو مضمونده بر جمله یازادر؛ «بو نومیرنی اوز وقتنده حیقارودن سلامتسز لکمز مانع بولدی. شولای بولسه ده بز اشسز، تیک یاتماق همیشه مسلمانلرنک حقوقلرینی مدافعه قیلو برله شغله نه، بز ایندی شوشی خدمتی اوستمز که آغاغز، الله تعالی که شکرلر بولسون شول خدمت آرتدن وریمز. شول یولده اولسه ک ایدی. شول یولده یوروجیلر جمله سندن وبارلسه ق ایدی.

بو کونلرده محمد عبده مسلمانلرنک مصلحتلری حقنده انگلیزلرنک سیاسی آملری برله سوبله شور ایچون «لوندون» غه باردی و قومسز انگلیزلرنک نیندی اولر قوروب یاتقانقلرینی بر آز آکلادی. انگلیزلر ایندی بر یوزیتک اوج قطعسندن بیک کوب اورنلرنی اوز نفوذلرینه آدیلر، تمام جهان کبر بر دولت بولدیلر. حاضر ایندی قالغانلرینی ده اوز تصرفلرینه آلورغه حاضرله نلر، مونلرنک قورصاقلری هیچ طولمی. کوزلری طویمی. بر مملکت که باروب کیدیلر ایسه شونک آریاغنده غی کورشیسنه کوزلری توشه و شونی ئله کدرمی طوروب جانلری طنجلانمی. مونلر اوزلرینک هر بر بوزوق وناچار اشلرینه یاخشی اسملر بیروب خلقلرغه کوزهل ایروب کورسه نلر، ظلم و جفالنلری عدلک وانسانلق بویولرینه بویاب دنیانی آداب یاتالر. محمد عبده برله انگلیز سیاسیلری آراسنده بولغان مصاحبه و مناقشه لرنک بر قسمی انگلیزلرنک «بال مال غازیته»، «الزوت» همده «تایمس» ده نشر ایتلدی. قالغان قسملری ده شاید نشر ایتلور. حریره وزیر «هر تکتوت» برله مصر مملکتی حقنده بولغان مناقشه سی اوشبو

(اوزون بولغانلق سببلی بو برده ترجمه ایتملامادی). انگلتره ننگ حریره وزیر طرفندن سوبله نگان سوزلردن، انگلیزلرنک مصر مسلمانلرینی حیوان درجه سنده حساب قیلغانقلری معلوم ای مسلمانلر! سز قایدسز؟ اوزکرنی کیمستوگه نیچوک ایروب توزه سز؟ (۱).

IX

اُزلری، نالبلری

بو کونده مصرده معتبر ادیبلردن سانالا طورغان حافظ ابراهیم افندی، سید جمال الدین حقنده اوشبو سوزلرنی یازادر: «سید جمال الدین حضرتلری مصرنی تاشلاب کیتدی اما کیره ک و قتمزده قارار و قیله جق خدمتلرمنه که پروگرام بولور

(۱) النار. ج ۸، ص ۴۰۱-۴۶۲.

نفوذلرینی و اعتبارلرینی سندرو، آروویانک کوتارلووینه اوشبو جمعیت زور خدمتلر ایندی لکن ایندی آروویاده مونگ اهمیتی قالماقی، چونکه آتک خدمت مدتی کوبدن تمام بولدی، اگرده آروویاده بو کونده بولسه باری تیک ایسکی وقتده زور اشلر اشله گاندگی سببلی «آتارقدیمه» حکمنده گنه دوام ایته طورغاندر» دیب سوبله گانی بار.

سید جمال الدین برله محمد عبده ننگ آروویاده طورغان وقتده غی خدمتلری «العروة الوثقی» نی حیقارو همده وعظ ونصیحت قیلودن غنه عبات توکل ایدی. بلکه انلر مصر مسئله سی و سودان مسئله سی حقنده فرانسه و انگلتره حکومتلری برله مذاکره که کرشیدیلر حتی شوشی مذاکره لرنک نتیجه سی انگلتره حکومتینگ «سودان» دن بتونلای واز کیچوندن، بو مملکتی بتونلای اوز خاقینگ اختیارینه تاشلاودن عبارت بولوب قالاچق ایدی. بو طوغروده رسمی قرارلر اعلان ایتلور وقتده سودان مهدیی محمد احمد وفات بولدی و بوشده تمام بولمی قالدی. سید برله محمد عبده ننگ سودان حقنده بیک عالی مقصدلری بار ایدی. درست، بوشنی آلوب باروچی کشی سید جمال الدین ایدی، اما موگ محمد عبده ده یاردمچی بولوب یوردی. اگرده محمد عبده بو روشده طریشوب یاردم ایروب یورمگان بولسه ایدی سید جمال الدین ایچون بوش بلکه بیک آور کیلگان بولور ایدی. بو طوغروده غی خدمتلرنی ایکسینه اسناد قیلومزغه سبب شوشی. محمد عبده حضرتلری: «بروقت استاذمز سید جمال الدین که:

بزنگ بو سیاستمز و مقصودمز آخرینه باروب حیقا آمازدر، عدالتلی بولغان اسلام حکومتی توزو حقنده غی مانع حیث پادشاهلر (آروویاده غی خریستیان حکومتلرنی قصد ایته) دن غنه عبارت توکل بلکه باشقه مانعلرده بار. اول یول برله یورگانچی بز، سیاستدن یراق واستبداد طرفلری باتماغان اولاق اورنلرغه باریقده نادان خلقلر آراسینه آک و علم تاراتیق، افرادنی اوزمز تله گان روشده تربیه ایسک، کوبجیلک آراسنده اوزلرینی ملت و دین خدمتی یولینه وقف ایتوجی، آز بولغانده ده اون کشی حیقار. بو کشیلر ریوزینه تارالورلر، نادان خلقلرنی بزنگ یولمز برله تربیه ایتارلر و هر برینگ خدمتی سببلی اوزلری کبک اون فدائی یتشور. شولای ایروب آز زمان مدتده دین و ملت یولنده اوزلرینی قربان قیلورغه حاضر طوروچی یوز قذر آدممز حاضرله نگان بولور شوشی فدایلردن بیک کوب فائده لی اشلر میدانغه حیقار دیگان ایدم، بو سوزمه قارشو سید حضرتلری: - اشنی کیچکدررگه پلان قورمقچی بولسک، بز ایندی بر یولغه کرگانمز، یا مقصودمزغه باروب یتهمز یا که آروب حالدن تایوب یولده یغلوب قلامز،

شهرنده طورغان وقتنده مولوی محمد واصل اسملی بر عالمنگ سؤالرینه جواب ایوتوب فارسیچه یازدی و ١٢٨٨ده تاش باصمه برله نشر قیلدردی. سوکندن سیدنک ابوتراب اسملی شاگردینگ یاردمی برله محمد عمده حضرتلری مونی عربچه که ترجمه ایتدی و کتابنگ باش طرفینه سیدنک ترجمه حالینی یازوب «بیروت» شهرنده باصدردی. بزده بولغان نسخہسی مصرده باصلغان اوچونچی طبع بولوب ٧٠ بیتددر. اوشبو ترجمه حالنی یازغانده بز محمد عمده طرفندن یازغان ترجمه حالنی اساس قیلوب طوندق و شونک ولندن آیرلمازغه طریشدق.

اسمندن هم آکلاشلوغه کوره بو اثر مادیوننی رد قیلو حقنده یازغان «رد الدهرین»، «سامار» شهرنده امام محمد فاتح بن مرتضی طرفندن بو کونده اوز تلمز که ترجمه ایتولدی و باصلوب بارلادی.

بو اورنده اسمی ذکر ایتولگان ابوتراب ایران مجتهدلرینگ الوغلرندن بولغان مجتهد اعظم آغا سید محمد طبا طبیا حضورنده تریه له لگان ایدی. شیخ جمال الدین که یولفغانندن سوک آکا اخلاص قوبیدی و آنک مجتهد فانی بولدی و کوب وقتینی آک مجلسنده اوزدردی.

(٢) لیان. مونک دیباجه سینی سید حضرتلری اوزی بز که بر قدر اوقوغان ایدی. مطبوع بر اثر همده مندرجہسی شول وقتدغی انکلز برله افغانلرہ مسئلہ سندن عبارت بولغانغی خاطرمدہ قالغان. مونی «تمة البیان» غه باشقہ در ديب ظن ایتہم.

(٣) تمة البیان فی تاریخ افغان. بو اثرنگ کتبخانہ مزده بولغان نسخہسی ١٣١٨ - ١٩٠١ نجی یلده مصرده ١٨٥ بیتدہ باصلغان و باصدر و جیسی یوسف انکریدلی طرفندن عبد الرحمن خان اسمینه هدیه ایتولگان. پتربورغده وقتدہ شیخ حضرتلری اوزی مونک تاش برله باصلغان نسخہ سینی کورسہ تکان ایدی قایدہ باصلغانغی اونوتدم. بو اثر هم اوز تلمز که ترجمه قیلوب باصلدی.

(٤) العلة الحقيقية لسعادة الانسان. مونک تاش باصمه نسخہ سینی بز که اوزی کورسہ تکان ایدی. تکرار باصلماغان بولسه کیره ک اسمی بر اورنده کورلما دی، سیدنک ترجمه حالینی یازوجیلرده بو اثر حقندہ هیچ بر سوز سویله مادیلر. باصلغانلق سبیلی شاید بو کتاب دنیا یوزندن بتونلای غائب بولماز برر اورنده تکرار باصدر لرلر.

(٥) المقالة الجمالية. کچکنه قولده یازمه بر اثر بولوب صبی بالاغہ خطاب قیلغان بر مقاله سینی باشندن آخرینه قدر بز که اوزی اوقوغان ایدی. موندہ تورلی موضوعده غی نرسه لر جیولغان. اکرده باصلمی قالغان بولسه مونک بتونلای بوغانغان بولویده ممکن. بو اثرنی محمد حسن افندی آقچورین گده کورسہ تکان

ایچون بز لر که برکنه اثرده قالدرمادی لکن نیندی کنه کتاب و اثر و نیندی کنه پروگرام کیره ک بولسه شونی اشله ب برلک باشلرنی حاضرله ب اولگورتوب کیتدی، موندی اشلرنی اشله راک آدم لر که بزده قحطلق یوق هر بری حاضر، شونک ایچون بولسه کیره ک وفات کونلری یاقینلا شقانلقنی سیز گاتندن سوک شیخ حضرتلری اوزی ده: دنیان آخرت که سفر قیلو اوستنده طورامز، کاغدلر که یازغان اثرمز قالما دی، اکرده افغان آدمینگ قبرینه توپراق صالورغه تله سه گز مصر آدمینه ملازمت قیلکر...» ديب سویله گانلکینی روایت ایتلر. یونان فیلسوفلرندن سقراط حکیمنگ بر اثرده قالدرمی وفات ایتوی قیلندن سید جمال الدین ده اثر قالدرمی وفات ایتدی، لکن سقراط ایچون اوزینگ شاگردی افلاطون هر تورلی اثرلردن فائده لی ایدی، اثرلری آرقاسنده سقراط مشهور بولغان واسمی ده تارالغان بولور ایدی مونی یوقمی ایدی، اما افلاطون آرقاسنده سقراط، قویاش روشنده مشهور بولدی واسمی ده عرشلر که چیقدی. اوشبو قیلدن مصر آدمی بولغان محمد عمده شیخ جمال الدین ایچون هر اثر دنده قیمتلی بر اثر و هر بر تأییدنده فائده لی بر کتاب بولدی، اکرده محمد عمده بولماسه ایدی، احتمال که شیخ جمال الدین اسمی بو قدر شهرت تابماغان، علمی و فکری بو قدر تیزلکده تارالماغان بولور ایدی، افغانینگ صولشی کیسلو برله محمد عمده سیکروب طورودی ده اوز استاذینگ یولی برله یوردی و بو اشده اصابت قیلدی، (حافظ ابراهیم سوزی شوشی یرده تمام بولدی).

درست، شیخ جمال الدین نگ اسلام ملتینه یادکار ایتوب قالدرغان اثری و هدیه لرینگ ایگ قیمتلیسی، منفعتلیسی بو عصرنگ داهیلرندن سانالا طورغان محمد عمده بولسه کیره ک. بو کونده برکنه کتابی سلامت بولوب بولماوی شبه لی سانالا طورغان ابو حنیفه نگ اسمی منگو قالوغده سبب اوزینگ شاگردی ابو یوسف بولغان ایدی. ابو یوسف سبیلی، ابو حنیفه نگ اسمی منگو قالوومذهبی ده بتون دنیاغہ تاراندو و همیشه ده دوام ایتوب طوروی قیلندن اولگان یوره ککر که روح اوروجی و سونگان غیرت لرنی قابزرچی محمد عمده کبک آدم یتشدرگان کشینگ اسمی اونوتولماز.

«سید جمال الدین نگ تألیفی قالما دی» دیگان سوزلردن مقصود «کوتولگان و اوزینگ اقتدار و استعدادینه مناسب روشده تألیف قالما دی» دیگان سوزدر. عادتده خلقلر موندی الوغ کشیلردن بیک کوب و الوغ تألیفلر کولر. یوقسه نی قدر آز یازوجیلردن بولسه ده سیدنک بعض بر اثرلری قالدی هم مطبوع بولوب تارالدی ده. بو جمله دن اوشبو تألیفلرنی کورساتور که ممکن: (١) رد الدهرین. سید حضرتلری مونی «حیدر آباد»

طورغان نورغه حساب قیله در اییدی؟. شوشی شبهه ایندی سیدنگ ترجمه حالینی یازا باشلاغان وقتمدن بیرلی همیشه دوام ایوب بارادر اما اوزم حل قیله الیم.

اگرده آرامزده عرب لسانینی ذوقی طریق برله بلوچی «موسی» بولماسه ایدی مین اوزم هیچ کشیدن قورقی آزغنده تردله نمی «سید جمال الدین انشاسینه کوره محمد عبدهنگ انشاسی طبیعی هم بلیغ هم تاثیر لیرهک» دیب دعوی قیلور ایدم. لکن «اوستا بارده قولکنی طی، ملا بارده تلکنی طی» دیگان سوزگه موافق موندی بر دعوی غه کرشمیم. «رحم الله لمن عرف قدره ولم يتعد طوره» دیگان اثرگه امثال ایوب «علم» قارشوسنده ادب صاقیم. درست «موسی» غه قاراغانده مینم باشم کوب، مین الوغ. لکن حکمت یاشده توکل یاشده!..

ر.ف.

داملا رحمن بیردی اعلم وفاتی

«شهریمزنگ مشهورو حقیقی عالمی داملا رحمن بیردی اعلم جنابلی ۲۴-۲۵ مایلرده وفات اییدی. مرحوم اعلم داملا جنابلی واق-تویهک تعصبلردن براق، علماً اسمیگه مناسب ترقی پرور بر ذات اییدی..»

«اصول جدیده حرام، اوقو و اوقوتو چیلری کافر.» دیب، بر تورکوم متعصبلریمز جنونله نوب یورگان وقتلرنده، بر اصول جدید مکتببنده امتحان کون مرحوم اعلم حضرتلرینک یغلاب اوطورغانلرن کورگانم بار.

دیمک بو ذات شهریمزده جن عالم اییدی. دین ماتکه حقیقت اوزره توروب ایکنون خدمتی منگوگه بو ذاتنگ اسمن اونوتدره. یوک انقلابدن صوگ عموم تاشکنند مسلمانلرینک بر آوزدن بیرگان اتفاقلری برله «کو کچه دهه» سینه قاضی ایتلوب صایلانغان اییدی. لکن تأسفکه بو مقدس اورنده اوزاق تورا آلمیچه وفات اییدی. شو ذات کبک جن عالمزنگ وفاتی مناسیتی برله نی اوچوندر یرلی غزتلریمز بو کونگه چه بر سطر بولسون بر نرسه ده یازمادیلر. شوگا کوره اعلم داملا جنابلی نینگ وفاتی تاریخغه کیروب قالسه احتمال بروقتلرده کیرهک بولور امید برله «شورا» غه یازوب ییازدم. اولگان وقتسنده اعلم داملانگ یاش ۷۵ لرده بولغان. الله مغفرت ایسون!..»

میر محسن شیر محمد «تاشکنند»

بولسه کیرهک، محمد حسن افندی کاغدلری آراسنده سید جمال الدین اسمینه یازغان مکتوبینگ مسودسی بار. (۷۶۳ نومبرلی کاغذ). حسن افندی بو مکتوبنده: «سزنگ رد الطبیعیین (رد الدهرین) اسملی اثرگرنی نابدم اما «البیان» اسملی اثرگزر برله «المقالة الجمالیة» گرنی همیشه تابا آلامدم. بو اثرلرگز قایسی اورنلرده صاتولار!» دی.

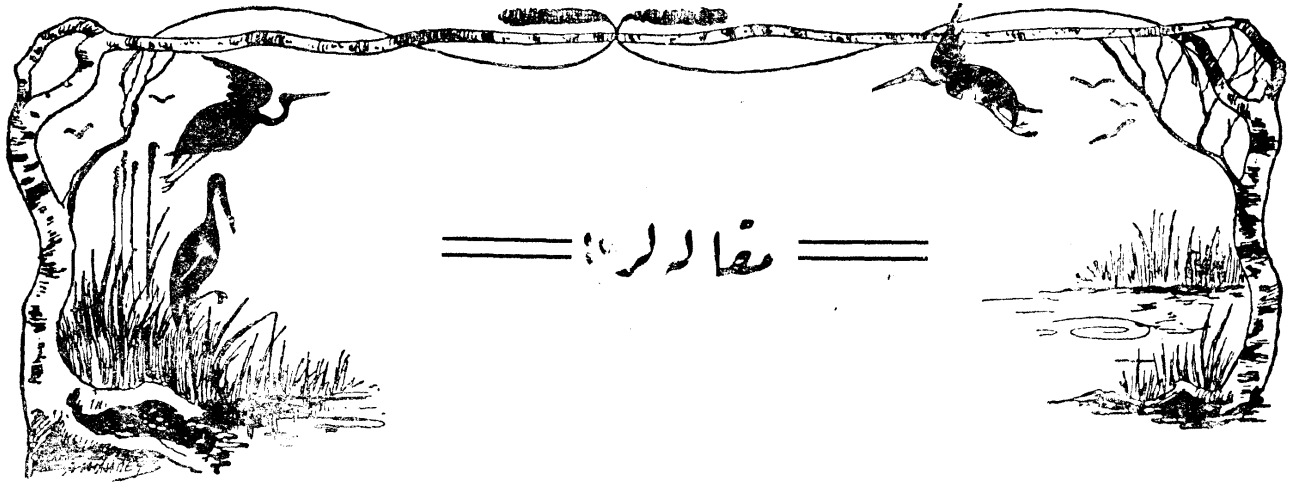
محمد عبده حضرتلری طرفندن ۱۲۹۰ هجری یل شعباننده یازلوب تمام بولغان و بو کونده دنیاغه نشر ایولگان «رسالة الواردات» اسملی اثر، اوشوبولده سید جمال الدین درسلرندن استفاده ایتلوب یازغانغی دیباچهده تصریح قیلنده در. سید جمال الدین حقنده یازغان سوزلر مزی مبالغهگه حمل ایتوچیلر بولسه شول آدملر اوشبو «الواردات» رساله سینی مطالعه ایوب قاراسونلر.

بو مضمونده و اوشبو اسلوبده اثرلر تالیف ایتو فارابی ابن سینا غزالی و شهاب الدین المقتول مثالنده آدملر ایچون بیگل بولاجقنده شبهه مز یوق. اما شونلردن باشقلر ایچون یک بیگل بولماسه کیرهک.

فرانسولر نینگ مشهور ادیب و عالملری بولغان کیزو طرفندن (۱) تالیف ایولگان سیاسی بر کتاب شام عربلرندن نعمت الله خوری طرفندن «التحفة الادبیة» اسمی برله عربجه که ترجمه ایولگانندن صوگ محمد عبده حضرتلری تقریض اورنده اوشبو سوزلرینی یازادر: «بو کتابی نی قدر مدح ایتمکچی و مزیتتی کورسه تمکچی بولوب طر شسامده حضرت استاذ اکرم فیلسوف اعظم، سید جمال الدین افغانی حضرتلری طرفندن سویله نگان سوزدن معنالیق بر نرسه ده سویلی آلام. استاذمز ایسه اوشبو «التحفة الادبیة» حقنده شوشی مضمونده فکر بیان اییدی...» دی و سید طرفندن سویله نگان تقریظنی اوز عبارتی برله کوچره (تاریخ الاستاذ الامام الشیخ محمد عبده. ج ۲ ص ۶۶).

محمد عبده، استاذی جمال الدین نی هر وقت یک یوقاری کوتاره، آنی مدح قیلوده تورلی اسلوبلرگه کره حتی اوزینی آنک یاننده بتولای یوق غه حساب ایته در. حقیقت حالده ده سید جمال الدین محمد عبده که کوره شولای یک یوقاری درجه ده اییدی یا که محمد عبده، سیدنگ محبتنده فانی بولغانلقدن و ولینعمت صاباغانلقدن اوزنده بولغان کمالاتلر نی ده، سیدده بولغان کمالاتلردن توشوب طوراً

(۱) کیزو فرانسده مشهور وزیرلردن بولوب کوب اثرلر تالیف ایتوچی و «صوروبون» ده مدرسلک قیلوچی بر ذات اییدی. ۱۷۸۷ یلده دنیاغه کیلیدی و صوگ عمرنده «لوندن» ده طوروب ۱۸۷۴ ده وفات اییدی. فرانسده علم و تالیف برله مشهور بولغا. مادام کیزو مونک خاتونی، تحریر و تالیف اشلرنده الوغ تاپانچی اییدی. بو خاتون، اوزندن مقدم وفات اییدی. یک فائده لی اثرلر قالدردی، دیلر.

مقاله لر

قورلتاي (١)

قورلتاي - خلق طرفندن سايلانوب قوللرينه وكالت بيرلگان امين همده معلومات صاحبي بولغان ذاتلرنگ بر يرگه جينالوب مذاكره و مشاوره قيلغاندن صوگ چغارغان قرارلردن قانون و حكملردن عبارتدر.

مسلمانچه ايتكانده «اجماع امت» ديمكدر. بوده، لغت معناسي اعتباري ايله گنه بوليچه مشروع و مصطلح بولغان «اجماع امت» معناسيله در.

«اجماع امت» نك نيندي زور ومهم اورن طوتوويني حقتجه آكلامق اوچون آننگ اساس اسلاميه دن حسابلانوب «كتاب، سنت» نك ياتدهغه طورويني خاطرگه كيترو يتسه كيرك.

«اجماع امت» نك؛ خصوصي اجماعلر، مثلا اجماع علما، اجماع فضلا، اجماع عوام اجماع خواص كييلرنگ بارنده حاوي بولوب بارندنده يوغاري طورغاناني حقتده اوبلانوب ايكيله نوب طوررغده يول يوق. ديمك حقيقي اجماع؛ عموم ملت واملرنگ «افكار عامه» سيدر.

(١) بو مقاله ايكنچي توركستان مسلمانلري قورلتايي مناسبيله بازلهده، قورلتايلردغي خصوصي مذاكره وقرارلردن بحث ايتلمى. بو قدرسي كونده لك غزيتلرده باضلورغه، رساله ايتوب تاراتلورغه تيوش اولديغندن «شورا» كپ بردنبر علمي مجلهده، قورلتاي حقتده غي علمي نظرلرني غنه كوزدن كچيره چكمن.

مين، «شورا» نك انقلاب وحریت كبي كوچلي تاثيرلرگه ده بيرله سدن اوز بولندن چيكنه چقيچه، مقدس مسلكيني اونوطينچه اوزينك علمي و ادبي لگن صافلاب بارووينه شكر ايتيم. حريتنگ نسينم كيك لطيف هواسي بلهن ايسكهن يلى و يومشاق ييلى «شورا» صحيحه لرن سلكتو احتمالي بيك ياقن ايدى لکن «شورا» آندى تاثيرلرگه بيرلهدى. اوزينك الوغ و ايسكى بولندن چقمادى، انقلاب غليا نلرينك حريت چه چه كلرن توشينه قاداب خوشبويلا نورغه آشقمادى. كورمه مشكه سالنغان شيكلكلى اوزينك وفارن صافلاب. اوز ماياغينه توغرى يورى بيردى. ن. ي.

اجماع امتنگ معتبرلگي، مقدسلكي عقلاده نقلاده مقبولدر. شريعت نظر نندهده، مدني ملت آرسانده اجماع امت مقبول و معتبردر. اسلام شريعتي نك «اجماع امت» دن، باشقه، خصوصي اجماعلرغه يول قالدرواوندن، باشقه اجماعلرنگ قرارلرن اعتبارغه آماوندن معلوم بولاكه: عمومي، ملي اشلرده خصوصي اجماعلر قطعي قرار چغارا آلمايلر. چغارسه لرده مقبول و معتبر بولمى. يعنى: عموم ملت كه متعلق مسئله لر شول مملكتنگ عمومي قورلتايلر نده غنه حل ايتله بله. بر فرض: بر ملتنگ علماسي ياكه فضلاسي اوزلرينه مخصوص بر جيولش يا ساياچق بولسه لر ياكه ياساسلر بو جيولش يوغاريده مذكور حقيقي قورلتاي ياخود اجماع امتدن حسابلانمى البته. بنا عليه اول جيولشده چغارلغان قرارلر ملي و عمومي بولا آلماي. اول قرارلرني بتون وطن غنه و اول وطن نك خلقنه تعميم ايتوب قبول قيلدرو حقوقينه مالك بولمى.

بس: قورلتاي و اجماع امت كه قوشلماسدن اوز باشينه اش كوررگه يوروجيلر؛ بردن اسلام شريعتي نك اساسينه خلاف حركت ايتكان بولالر، ايكنچيدن تاريخ ومدنيته ك قارشى كيدگان بولالر. بو كبي قارشيلقلر، آكسزلق و منطقسزلقلر نادانلقلري سيبلى عوام خلق طرفندن اشله نورگه ممكن بولسه ده، خواص و علمادن سبقت ايتو احتمالي يوقدر.

بس، ني اوچون، توركستان علماسي ملت قورلتاينه قوشلورغه تله م سدن اوزلرينه مخصوص ايكنچي بر قورلتاي چاقررغه اوبايلىر؛ ديگان سؤال كوكلكرگه كيلور شولاي توكلمي؛ شولاي، اما مسئله نك خصوصي و جزئي طرفلرينه آوشميق ئه لى. كيكلك قورلتايلرنگ آدابنه.

قورلتاي آواي

قورلتاينگ موقعي غايت مهم و يوغاري اولديغندن آنده شخص غرضلر و خصوصي منفعتلر آزالاشماسقه تيوش. قورلتاين

آنلرنگ یاتنده اندلس فاتحاری، عثمان پاشا، چیکگرخان، امیر تیمور، قارا خان، بغرا خان، یعقوب بك، اسماعیل بك، غصبرینسکی، محمدعبده، جمال‌الدین الافغانی، شهاب‌الدین المرجانی، الوغ بك، ابن سینا، ابن رشد احمد مدحت، قولوب، سویم‌بیگه، عائشه سدیقه، فاطمه زهره... کبی قهرمانلر، سیاست اربابی، حقیقی دین عالمی، تجارت، صناعت متخصصاری، فاتح و سیاحلر وطن ملتن سویوچی خانملر، ادیب و محررلر اوطورسون. سویله‌نگان سوزلر، بیرلگان قرآدلر و حکمت ایله‌گندن اوتکارلگان بولوب کاغد اوستینه یازلغاندن مکمل و مفصراق ایتدولوب عماغه قولوسون. قورلتاینگ اشلرگان اشلرندن بتون سیاست اهلی حیران قالسون.

قورلتاینگ عملی مهنی

قورلتایده مذاکره قیلور اوچون طیارلانغان مسئله و مادهلر: استقبالده مدنی عمرانی بر حیات وجودکه کیترو اساسینه بنا ایتلگان بولورغه تیوش. قورلتایلرده جزئی و فرعی مسئلهلر حقنده، میتینفارده‌گی کبی مخاطب و حاضر و تنگ کولگینی اولاوو حسیاتی قوزغاتو یتتی ایله اوزون نطقلر سویلهب وقت نهرده ایتودن صاقلانو کیرهک.

موضوع مسئلهلر عموماً مادی و ماتیریلانی بولوب سویله‌گان سوزلرده شول مسئلهنی وکیللرگه ایشتدرودنکته عبارت بولورغه تیوش. چونکه «قورلتای» غه وکیل بولوب کیلگان ذاتار مسئله‌نگ اهمیتین یاخود اهمیتسزلرگن آکللی الوراق روشده حاضرلر کورگان کشیلر بولورغه تیوش.

بر مسئلهنی تاوشقه قویغان وقتده اول مسئله‌نگ عملی جهتن ملاحظه ایتهرگه، عملگه قولووی ممکن بولماغان نرسهلر حقنده قرار ییرو توکل اول حقده مذاکره قیلوب طوررغده یازامی.

بلکه: نی زبانی بار؟ دیب صورارسز.

بونگ زبانی غایت کوب، بو زبانلرنی کوزگه کورسه‌نو، آلدگرغه جابلاندروب کیتروب قولوب اوچون ینه بر آز فلسفه‌گه کرشله ایندی.

اسلام شریعتی؛ قائدهلی اشلرنی درجه و اهمیتنه قاراب فرض واجب، سنت و مستحب دیب اسملهی.

زبانلی نرسهلرنی ده حرام، مکروه و قباحته دیه چیکلیدی. اجرلر، جزالرتعیین ایته. خیالغه کیلوویده ممکن بولماسلق روشده صفا و سعادتنگ ابک صوگتنی درجه‌سینه یتکرلگان «جنت» لر ایله وعدهلر بیره. قوط اوچرغیچ «جهنم» لر بلهن توعید ایتله.

منه شولمقدن اسلام شریعتی نگ مقدس قانونلری لاقول اسلام

تشکیل ایتوچی اعضالر. هیئت ریاست، غایت دقت ایله انتخاب ایتلورگه تیوش. انتخاب وقتلر نده شخصی دوستلق یا که دشمنانلقدن کوزنی بومارغه کیرهک، بایلق فقیرلک کبی شخصنگ شخصیتنه تعاق ایته تورغان جهتلری بتونلی اعتبارغه آلماسقه کیرهک.

صایلانغان کشیلر اوزلرنده منصبدارلق الوغلق و غرورلق حس ایتمه‌سکه بلکه میلونلرجه آدملر قاشنده اوزلرن زور بر مسؤولیت آستنده کوررگه و شول مسؤولیتی اوستلرندن توشورر اوچون جانلری، ته‌نلری، بتون وجودلری ایله ملاحظه و مطالعه‌گه چومارغه تیوش.

مذاکره، نطق و تکلیف وقتلر نده بی طرفانه طیکلارغه، قبول وقتلر نده «قرار» نگ بتون ملت نامندن چقارلوون ایسده طوتارغه، آشقماسقه، ایکی اولچهب بر کیسه‌رگه، تاوشقه قویار آلدندن ایرنمیجه آچیق روشده تقریر قبول تمام آکللورغه کیرهک.

سوز ییروده کشیلرنگ شخصی عزت و آبرویلرن اعتبارگه آلماسدن عدالتگه رعایه ایتهرگه، آلقش وقتلر نده، سویله‌وچینگ یاقنگ یا که دوستگ بولوونی یاخود بیان ایتلگان فکرنگ اوز فکرگه توغری کیلوون نظرگدن توشروب. باشکدن چقاروب بی طرفانه قیمت قویارغه طرشو کیرهک بر نیچه خطیلر طرفندن ایراد ایتلگان فکرلرنی، کورسه‌تلگان مادهلر آراسمه‌غی نسبتی مقایسه ایتوب باشکده بر خلاصه یاصاب قالدرا بارساگ. تاوشقه قویالغانده یا گشماسقه یاخشی بولور. عکس تقدیرده (قورلتایلرده مشاهده ایتلگینه کوره بر خطیب بر نرسه‌نی «آق» دیب کورسه‌تکانه اورا قیچقروب قول چابقان بر کشینگ، ایکنجی بر خطیب چقوب فصاحت و بلاغت ایله شول اوق نرسه‌نی «قارا» دسه، شول اوق کشینگ آیاق تیوب آفشلاغانینی بیک جشن کوررگه توغری کیله. بو نرسه‌دن؟ البته اعتبارسزلقدن باشقه بر نرسه‌ده توکل) یا گشورسگ. اوکنورسگ.

قورلتایلرنی ادبی جهتن، مین توبه‌نده گیچه کوررگه تلیم: هیئت ریاستنی کورگنده پیغمبر و اصحاب ایسکه توشه‌رلک بولسون. رئیس نگ سیماسی، ادب و اخلاقی حضرت محمد (صلی الله علیه و سلم) نگ نسخه‌سی بولسون.

رئیس نگ ایکی یاغنده اوطورغان ایکی معاونی حضرت عمر بلهن حضرت علی‌نی کوز آلدینه کیتروب قولوسون. ایکی سرکاتب، ابو بکر بلهن عثمانی دوراسون (۱).

(۱) دورامق تقلید ایتک مناسبتی اچینه آلو ایله برابر تقلید معناسدن کیگه‌ک و عومیره‌کدر بر کشینی دوراو، آنک بارلغینه تعلق ایتکان بتون خصلتلرن اوزینه کوچرو دیکدر. ن. ی.

اولدن حاضرلك كوروب قورلتاينگ اهميتى اطرافته تاراتلماغانغىمى، نيدندر، بو قورلتايغه وكيللر كوتلگانده گيدن آز كيلگان ايدى. آنسى ميلى ايدى. مين اوزم قورلتايلرده وكيللرنگ صانلرى آز بولو طرفن ياخشيراق كورم گب شونده غنه:

كوتلگان وكيللر كيلمه گان. صايلاور عموميت ايله موفقيتسز چقغان. كيلگان وكيللرنگ آراسنده اشدن توقتالوب، تكي دنيا حقنده غنه فكر يورتوب مسجد تيرهلرنده گنه چورلورگه لايق كه كشه يگن قاتلر هم بلاغتكه ايرشمه گان ياشلرده كوكنه كورنه ايدى.

محمد خواجه بهبودى كبي سياست اربابى، سيد احمد وصلى كبي حقيقى علما، ميرزا فاضل كبي فضلا، عاشور على كبي مطبوعات اهلى و باشقه شوندى كشير قورلتايله مطلقاً بولورغه كيرهك ايدى.

تاشكند علمالرى ده قورلتاينگ ايكنچى كوتنده، آرتلرندن نهله نيچه كشي يهرگاج، ضيافت مجلسينه چاقرلغان آبصطايبر تيكلى نازلانوب يالدر وبقنه كيلدليلر.

يوزلهب وكيل بار ايدى. هيئت رياست توركى قوملرنگ هر تورليسندن آلنوب تركيب ايتلگان ايدى. بيك مهم مسئلهلر مذاكره ايتلوب نهله نيندى ايس كيتكچ قرارلر چغارلوي كوتلمه سه ده. بتونلى اميدسزده توكل ايدى. قورلتاين اچينه آلغان خانه ده بيك ماطور ايدى، كوكلى ايدى.

۸ نچى سنتابرده اشلر باشلاندى. تبريكار كوزهل اوتدى. نطقلرده ماطور سويله ندى. اوچ لون دورت تون اوتدى. لکن نيندى نرسه لرگه قرار بيرلگانى ميگا آچق معلوم بولوب يتيمه دى. خاطرمده شولغنه قالغان:

(۱) يدى صو مسلمانلرن وحشتدن هلاكتدن قوتلدر و ننگ چاره لرينه كر شورگه.

(۲) اوچريديتلنى صابرايناغه كرتوراوچون برلايحه توزورگه.

(۳) اوچريديتلنى صابرايناغه قدر توركستانى صاندرمى طوررغه.

(۴) زيمستوا تاسيس ايتهرگه.

(۵) تيزلكده تاغن بر قورلتاي عمومى روسيه مسلمانلرى قورلتايى ياصاب شول قورلتايله توركستانگ اصول اداره سى حقنده بر قرارغه كيلورگه.

(۶) مکتب و مدرسه لرني اصلاح ايتهرگه.

(۷) مرکر شوراغه هر ولايتدن دائمى اعضالر صايلا بيه ررگه و مذکور شورانى مادى جهتدن تأمين ايتهرگه.

(۸) محکمه شرعيه ياسارغه.

دينى اوشبو كونگه قدر صافلانوب كيلدى هم قيامتكه چه صافلا نچقدر. اگر بزنگ قورلتايلر مزده غى قرارلر فرض يا كه واجب اورنن طوتماسه. خلق آراسينه. «اول قرارنى عملگه كتر مهسه گده يارى ايكائله» ديگان بوزوق عقيده لر تارالوب قالوونده شبهه يوقدر. قرارلرني چغاروچيلر بر نيچه گنه كشيدن عبارت بولسه ده آنى عملگه قوبوچيلر خاق و بتون ملت در. بو تقديرده قورلتاي خلق نظرندن توشه چكدر. اول ايندى بر مرتبه نظرندن توشديمى آنى اوز جايه كوتوروب قوبو غايت چيتن و مشكل اولاقدر. شونگ ايله برابر خلق يالقاوق و اشسزلك كه عاتله نوب قالاچقدر. خلاصه كلام، بر قرار عملگه قويلما نيچه تاوشسز طنسز غنه اوتوب كيتديمى، آندن صوك برسى آرتدن ايكنچى، اوچونچى و دورتنچيلرينگ يوگرگانن، نهايت ايك صوكنى قرارنگ ده قوبرق سلككانن كوتده طور. بوندنه آرتق زبان بولورغه ممكنمى؟

قورلتاينگ نوزولسى

ياصالاجق قورلتايغه خلقنى آدن حاضرلاب طورو، آننگ مطلوبه موافق بولوب چغووى اوچون ايگ برنچى شرطدر. قورلتاي، نى اوچون چاقرلاجق، آنده نيندى قرارلر چغارلاجق، اول قرارلر قاچان و نيچك ايتوب عملگه قوبولاجق؟. مونه بو سؤالرينگ جوابى اون يه شلك بالالردن باشلاب يوز يه شلك قاتلرغه قدر معلوم بولوب طوررغه توش.

بو اشنگ علمى جهته كيلنسه؛ هر يره كى تشكيلاتلار، اجرائيه قوميتلرى واسطه سيله وجودكه چغارلورغه ممكن.

مثالاً: روسيه مسلمانلرى طرفندن عمومى بر قورلتاي ياصالو فرض ايتلسه بر آى اول آننگ سببى و پروگراملرى بتون شهر و قريه لرگه اعلان ايتاورگه يا خود هر يره كى مرکر شورالرغه بلدريلورگه كيرهك صوكره مرکرلر اوزلرينگ «فيك» لرينه تبليغ ايتهرگه، فيكار يعنى محلى كاميتيتلر عمومى جيولشلا ياصاب شونى خلقغه ايرشدررگه، نهايت هر آتا و هر آنا اوينه قايتوب اول خبرنى بالالرينه قدر سويله ب آگلاتورغه توش.

بو تقديرده قورلتاي غه وكيل صايلاو اشلرى ده موفقيتلى بولوب چغاچق. اهليتلى وكيللردن تشكيل ايتلگان قورلتاي مقصد آگلاشما و بلاسندن قوتلاجق. قورلتايله اوزون نطقلر ايله فلسفهلر صانوب طوررغه حاجت قالماياچق.

مقاله منگ باشنده غى وعده مه بر آز خلاف كيلوب بولسه ده بولوب اوتكان توركستان مسلمانلرينگ ايكنچى قورلتايلرندن آلغان تاثيراتمنى ده يازوب اوتيم ايندى؛

«طبی معلومات پیره تورغان اوکو یورطلری»

VIII

«کاستراما» شهرنده ف. و. چیروف اسمینه آچلغان «بالا طودروچیلرغه یاردم اصولی اوبره تو اوچون اوکو یورطی». مونگ قبول شرطلری، قورصده اوکو مدتی، قورصنی تمام ایتوچیلرنگ حقوقی مسکاو آقوشیرقه لقی ایشیتوتی - شرطلری بلهن برابر. اوکو حقی یلینه فقط اون صوم آلهدر، موندن یارتیسی بولغان ۵ صومنی پراشینیه بلهن برگه ییارلوب قالغان یارتیسی سوگندن پوله نهدر، قورصلرده چیروف اسمینه آچیلغان ۵ استیندیه هم بار.

IV

Закавказскій Ольгинскій Институтъ въ г. ТИФЛИСЪ موگا پراشینیه بلهن برگه هم کرگانه بیرلورگه تیوشلی دا کومینتار، پیتراگرد پاؤیوالتی اینستیتوتی قی بلهن برابردر. اینستیتوت قه قبول ایتلهدر ۱۸ - ۳۵ یاشنده بولغان قز - خانولر، پراشینیه، کررگه تله وچینگ اوز قولی بلهن یازلغان بولورغه اینستیتوتنگ مدیری اسمینه. آوغوست ۳۵ ندن سوگه قالمی بیرلورگه تیوشدر.

قورصلر ایکی یللق بولوب، اوکو حقی یلینه ۴۰ صوم. یارتسی هر یارتی یلغه آلدن توله نوب بارلا، اینستیتوتی تمام ایتوچیلر برنجی درجه آقوشیرقه لقی غه شهادت نامه آلوب حکومت وجماعت مؤسسهرلنده خدمت ایتهرگه حقوقی بولوب چقالر، هر قورصده شا کرد صانی ۵۰-۵۵ دن آرتیمه چق یاخشی امتحان بیرگانلردن ۱۳ کشی ایکنجی کلاصده اوکو حقی تولادن آزاد ایتلر، اینستیتوتده استیندیه لر یوق.

X

ما کیلوف، مینسکی هم ویتبسکی غو بیرناری اوچون «مرکز آقوشیرقه لقی اشکولاسی (ما کیلوف شهرنده). بومرکز آقوشیرقه لقی اشکولاسی ۵۰ دانه پانسینیرکه (باتوب اوکوچی) شا کرد و ۲۵ دانه کیلوب اوکوچی شا کردلر اوچون تاسیس ایتلگان بولوب، باتوب اوکوچی فقط کورستیان قزلرینه قبول ایتوله. کیلوب اوکوچی لقی غه هر برصا صلو ویه دن ۱۸-۴۰ یاش آراسنداغیلر همه سی قبول ایتلهدر (لکن ما کیلوف، مینسکی

قورلتای دورتنجی کونده ده دوام ایتکان. لکن عسکری خدمتده بولدغمدن مین بو کون سوگه قالوب باردیم. مین بارغانده خلق تارالا باشلاغان ایدی.

خاخول اییده شارم قازارمانی تیره توب اوز آرا قیچقرشقان چاقده مین اچمدن شونی اوبلی ایدم: حاضر بارمن. ملی مجلس تارالوب بتمه گاندر. آنده بارجاج شو سوزلرنی سویله رمن:

بز بو کون ایکی بهیره منی برگه قارشی آلامز. برسی دینی بهیره ممز بولغان سنوی قربان عیدی. ایکنجیسی: تورکستان اوچون محلی مختاریت اعلان ایتلگان کون.

مبارک بولسون قربان عیدی!

باشاسون تورکستان مختاریتی!

اوبلی اوبلی باردیم. طشقی ایشک آلدنده غنه حیولوب تورغان بر نیچه پریزیدیم اعضالرن کوروب:

نیحال، بو کون نیندی قرارلر بولدی؟ تورکستان اصول اداره سی حقیده نیندی قرارغه کیلندی؟ محلی مختاریت اعلان ایتلدی؟ دیب سورادم.

افندم حضرتلری یوق دیدی. شول سوزنی ایشکچ قولتغمدن قاربوزم توشدی ده کیتدی. آندن سوگ اوزمده کیتدم. نوشیروان یاوشف. تاشکند.

شعر:

یالغزلقده

قارانغی تون کیگ یالانده یالغز اوزم
آینی بلوطلار قابلاغان یاوا یا کفر
یاوا یا کفر کوک کوکری بهشن بهشنی
طابالمیم یول قورقو آلدی کیلم دردر
موگلانوغه ایتهم اولده شیکلندره
گناهلارم کیله شول چاق اویغه بر بر
نچکه لکله بلهن طولا قورقاق کوکل
یومشارام یاش آغزام ملدر مدر.
توبه ایتهم پا کلانانم گناهلاردن
تاوشمده چقا باشلی اگفر شکفر
شارتلی بهشن. اوزمنی طوتالمیم
یغلم یرگه یوز توبه نده کیلم غرغر.

عبدالخان اورزای

فیدلشیرلک اشکولاسی

فیدلشیرلک اشکولالاری، فیدلشیرلر، فیدلشیریتسه۔ آقوشیرقلر یتشدرر اوچون بولوب. بواشکولالارغه آیرماسز هر کم قبول ایتله وهر بر فیدلشیرلک اشکولالارنده دیهرلک استپندیه لر بولا. استپندیه برله فائزہ نور اوچون اوقوب چقچاق حکومت و جماعت مؤسسہ لرنده اوقو مدتی نگ بریلینہ۔ بریل (بعض برلرندہ بریارم یل) معلوم ومعین بروظیفہ برابرینہ خدمت ایتو شرط ایتلہ در .

فیدلشیرلک اشکولالارندہ لاطین تلی، علم الحیوانات، علم نباتات، علم اعضا انسان، علم تشریح، فیزیکا، فارماتسیا، فارماکنوزیا علم الادوبہ کیمیاسی. پاتالوگیا، تیراپیا، ریتسیب یازو، بالانا بقان خاتونلرغه یاردم بیرو بالا صوگنڈہ غی آورولر، بالار آوروی، ایچکی آورولر، کوز آورولاری، دیسمورگیا، میخانوزگیا، ماسساز معلوماتی، آورولر آرتدن یورو، آشغچ یاردم بیرو، یوغوشلی آورولر، وبا۔ چوما حقدہ، سانتارلق۔ سیفیلیس، قنیر بیجسکی آورولر حقدہ ہم خستہ خانہ لردہ، آپتیکہ لردہ پراکتیجسکی خدمت، آقوشیرقلق۔ ہم خاتونلر آورولری معلوماتلری اوقوتولادر .

فیدلشیرلک اشکولالارینہ کرگان وقتدہ ناچانی (ایکی کلاصلی) اشکولا معلوماتینہ غنہ مالک بولغان کشیلر اوچون روس تلی ہم درس ایتوب حساب جغرافیادہ اوقوتولہ در. عریضہ هر بیردہ اشکولانگ مدیری اسمینہ بیرو ب، پراشینہ یا تئدہ شوشی دا کومینتئر ولو شرط: ۱) متریکہ دفترندن قایچان طوغالمق حقدہ اسپرافک (یا کہ شہادت نامہ)؛ ۲) سلامتک ہم چچنک آشلانغانلق حقدہ شہادت نامہ؛ ۳) اوقوغان بیردن (اگر بار بولسہ) شہادت نامہ؛ ۴) آنا آنا یا کہ مرہبی بولغان کشیدن رخصت کاغدی (اگر دہ ایرلی خاتون بولسہ ایرندن رخصت بازوی).

فیدلشیرلک اشکولالاری اوچ تورلی بولوب ایرلر۔ خاتونلر اوچون قاتناش بولغانندہ اوقو مدنی اوچ یل (آکوشیرقلق معلوماتی آلاسی کیلگان خاتونلر اوچون ۴ یل). کرر اوچون ۲ کلاصلی پریخودسکی اشکولا معلوماتی یا کہ ایکی کلاصلی شهر اشقولاسی معلوماتی بولو (یا کہ مسابقہ امتحانی نیوشدر، ٹہ فیدلشیریتسہ لق آکوشیرقلق قورصلرینہ کرہ چک خاتونلر اوچون اورتا درجلی اشکولا معلوماتدن شہادت نامہ بولو شرطدر. (ایک کیمندہ ۴ کلاصلی اورتا درجلی اشکولا معلوماتی بولو لازم). کرر کہ تلہ وچیارنگ صانی بوش اورن لردن آرتاچاق بولغاندہ مسابقہ امتحانی بلہ قبول ایتلہ در (روس تلی ہم حسابدن امتحان بولادر). دورت کلاصلدن امتحان بپرگان خاتون فیدلشیریتسہ۔ آقوشیرقلق غہ

هم ویتسکی غوبیرنالرندہ توغان بولو شرط بوایسکی حکومت زمانہ سندنہ شولای ایدی). قبول وقتی برنجی سنتا بردہ بولوب، کرو شرطلری امتحانندن ٹلک عریضہ بیروب، عریضہ یا تئدہ مسکاو پاؤیوالنی اینستیتوتینہ بیرلہ تورغان دا کومینتئر بلہن برابر دا کومینتئر بیرو لرگہ تیوشدر. اوقو حتی یلغہ ۱۳ سوم ۳۴ تین بولوب یارنی یلغی آلدان تولہ نہ در.

پینزہ شهرندہ زیمستوا طرفندن آچیلغان آقوشیرقلق اشکولاسی (۳ نچی درجلی).

اشکولاغہ قبول ایتلہ در، پینزہ غوبیرناسندہ طوغانلر یا کہ پینزہ غوبیرناسندہ طورو حقوقینہ مالک بولغانلر (بوایسکی حکومت زمانہ سندنہ ایدی). ۱۸-۳۵ یاش آراسندہ بولغان قز۔ خاتونلر قبول ایتلہ در. (اشکولادہ بوش اورن آرتوب قالغاندہ پینرہ غوبیرناسندہ توغان و تورغانلق غہ اعتبار ایتلمیدر).

کرر کہ تلہ وچیلر پینزہ زیمسکی اوپراواسینہ عریضہ بیروب (عریضہ یا تئدہ پیتروغراد پاؤیوالنی اینستیتوتہ بیرلہ تورغان دا کومینتئر بولو شرط) کرر اوچون یاخشی درجہ دہ اوقی یازا بلودہ شرط. قبول هر ایکی یلدہ برگنہ بولوب، اوقو مدنی ایکی یل اوقو حتی یلغہ ۳۰ سوم بولوب اوقو اسبابلری زیمستوا طرفندن بوش بیرلہ در. اوقو برنجی سنتا بردہ باشلانا اشکولادہ استپندیه لر بوق .

یوغاریدا یازلوب اوزغانلردن باشقہ توباندہ یازلغان شهرلردہ آقوشیرقلق اشکولالاری بار. برلانگ کوبرہ گی ۲ نچی درجلی بولغانلقدن آزغنہ معلومات بلندہ کرر گہ ممکن.

آستراخان آقوشیرقلق اشکولاسی آستراخان شهرندہ اورنبورغ » » اورنبورغ شهرندہ. وانکہ » » وانکہ شهرندہ.

قازان پاؤیوالنی اینستیتوتی اونیورسیتت کلینکہ سی یا تئدہ. قازان شهرندہ.

بیرم پاؤیوالنی اشکولاسی . بکاتیرنبورغ دہ .

ساراتف آقوشیرقلق اشکولاسی . ساراتف دہ .

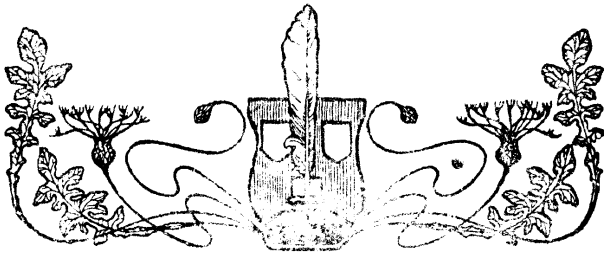
سمبر پاؤیوالنی اشکولاسی . سمبر دہ .

آدیس پاؤیوالنی اشکولاسی . پاؤلوفسکی رادیلنی پریوت یا تئدہ. آدیس شهرندہ.

باکو، طودروچیلرغہ یاردمچیلر اشکولاسی .

شهر رادیلنی پریوتی یا تئدہ . باکو شهرندہ .

طومسکی، پاؤیوالنی اینستیتوت ہم اشکولاسی . طومسکی شهرندہ

«العروة الوثقى»، مقاله‌ری

سید جمال‌الدین طرفندن بو کوندن ایللی یل مقدم نشر ایتولگان «العروة الوثقی» نگ برکنه نومیرینی بولسون کوره آغانمز یوق. مصطفی لطفی اسمنده بر آدم مونگ بیش مقاله‌سینی ۱۳۱۵ نجی یلده مصرده رساله ایتوب نشر قیلغان ایدی. شول مقاله‌لرنگ مضمونلرینی بویرده کوچرونی موافق کوره‌مز.

بیرنجی مقاله

العروة الوثقی لایقاصام لها

الله تعالی: «الم حسب الناس ان یتروا ان یقولوا آنا وهم لایفنون. ولقد قتنا الذین من قبلهم فلیعلمن الله الذین صدقوا ولیعلمن الکاذبین» (عنکبوت. ۱-۲) دی.

«بز مؤمن، بز ایمان کیتردک» دیب دعوی قیلوچی بیک کوب لیکن ایمان کیتورونگ علامتلی و اثراری بار. «بز مؤمن و ایمان کیتردک» دیب دعوی قیلوچیلر الله تعالی نگ حکملرینه، قضالرینه رضا بولو کیرهک. «بز مؤمن و ایمان کیتردک» دیب دعوی قیلوبده الله تعالی نگ فرمانلرینه بوی صونماو و امرلرینه امتثال قیلماو مؤمن بولو و ایمان کیترو علامتی توکل. موندی کشیلرنگ حقیقی منافقردن آیرماری یوق.

ایمان، نفس آرزولرینگ هر برینگ اوستنده خوچه و آدم بالاسینه حقیقی پادشاه بولوب طوررغه و ایمان کیترکان کشی ده هر برارنده الله تعالی نگ رضالغینی مقصد و غایه قیلورغه تیوشلی. ایمان دعواسنده صادق بولغان کشیلر ایچون بواش وظیفه هم بورچ. الله تعالی حضرتی رسول الله‌غه: «مؤمن بولغان کشیلر جهادغه بارماو حقنده سیندن اذن صورامازلر بلکه اشنی آکلاو برله جهادغه بارو حقنده حاضرک کوره باشلارلر. جهادغه بارمی قالدور ایچون بهانه لر کورساتوچیلر و اذن صوراوچیلر حقیقته جن مؤمن بولماغان و کولکلی شبهه دن چیغا آلمی تردد برله یوروجی کشیلردر» (توبه ۴۴-۴۵) دیب خطاب قیلده. اسلام امرلرینه و دین حکملرینه اطاعت ایتوچیلر برله ایتماوچیلر حقنده الله تعالی نگ حکمی شوشی. و البته درست و طوغری حکم.

هر تورلی اشدہ قصد و نیتلرده «اعتقاد» نگ قاتناشی بار.

شهادت نامه آلوب چغاچقلر. ایرلرگه مخصوص اشکولارده اوج هم دورت یللق بولوب برنجیسینه: قاتناش فیلدشیرسکی اشکولاغه قبول ایتلگان شرطلر بله قبول ایتلنده، ایکچیسینه: (دورت کلاصلی بولغانینه) ایکی یللق اشکولا معلوماتندن غنه امتحان بله قبول ایتلنده.

قائاسی فیلدشیرک اشکولاری

۱

«خارکف شهرنده زیمسکی فیلدشیر و فیلدشیریتسه. آقوشیر قعلق اشکولاسی.»

بواشقولاغه قبول ایتوله در، ایکی کلاصلی مینستیرسکی اشکولا معلوماتینه مالک ایرلر هم دورت کلاصلی گیمنازیه معلوماتینه مالک خاتون قزلر.

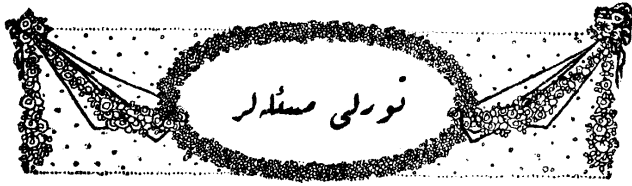
اوقوچیلر، استیپندیانور هم اوز اورنلری بلان طوروجی اسملرنده ایکیگه بولنده در.

بارلق اوقوچیلر ۱۲۰ بولوب بولاردن ۷۲ سی استیپندیانور، قالدانلری اوز اورنلری بله اوقوچیلر سانالوب هیچ برسندن اوقو حقی آلمیدر. فیلدشیر - فیلدشیریتسه بولور اوجون اوج یللق قورصلرنی اوقولازم بولوب آقوشیر قعلق هم گینیکالوکیه قورصلرینه کررگه تیوشیلر. کرر اوجون پراشینه غو بیرنسکی زیمسکی اوپراواغه آوغوست باشندن صوکهه قالمی بیرلورگه تیوشدر. (قبول ایتلنده خارکف غو بیرناسنده توغانلر آلدہ بولالر).
قازان زیمسکی فیلدشیرسکی اشکولاسی.»

پراشینه برنجی مایدن ۱۵ نجی آوغوست قهچه قبول ایتوله. اشکولاغه قازان غو بیرناسنده طوغان ایر - خاتون - قزلر آلتلر. اشکولاغه کرر اوجون باش ۱۶ دن کیم بولماو هم ۴ کلاص گیمنازیه ریالنی اشکولا یاخود شهر اشکولاسی نگ بتون قورص معلوماتینه مالک بولو شرط. پراشینه یاخنده «عمومی معلومات» ده ایتلوب اوزغان دا کومینترغه باشقه توبه نده گی دا کومینتر ده بیرلورگه تیوش: (آ) قازان غو بیرنسکی اوپراواسندان فیلدشیرلق اشکولاسینه کروینه مانع بوقلق حقنده شهادت نامه؛ ب) ایکی دانه فوتو گرافیکسکی رسملر (هر برنده کررگه تله وچی نگ امضاسی بولورغه تیوش).
قازان غو بیرناسنده طوغانلر قبول ایتلگاج - بوش اورنلر قالسه، باشقه غو بیرناده توغان کشیلرده قبول ایتلنده. اشکولاغه کرر اوجون لاطین حرفی بله اوقی یازا بدولری حقنده صناو امتحانی یاسالادر. شونگ اوجون آوغوست ۱۵ نده اشکولاغه کیلورلی لازم. اوقو حقی قازان غو بیرناسنده طوغانلردن یلغه اون صوم، باشقه غو بیرناده توغانلردن ۴۰ صوم آلتلنده در.

۱. شامل.

الله تعالی مؤمنلارنى خیر اشلرگه موفق ایتسون و اوز اشلرنگ عاقتلرینی تیکشیرر ایچون بصیرتترینی آچسون ایدی.

دینچیلر، ترقیچیلر.

هر ملت و هر قومده بولغانی کبک، «دینچیلر، ترقیچیلر» سوزلاری بزننگ تورکستانده هم بار. مدنی ملتدرده «دینچیلک» اوز مقامینه مناسب ممتاز بر اورن آغان. آردده «دینچی» اسمینه نائل اولغان ذاتلر هم، بزننگ «دینچیلر» کبک؛ کور-کورانه تعصبه بیرلمینچه، «حقیقی متدین» بولوب يتوشکن بولالر. ترقیچیلریده شولای اوق؛ ...

ایندی بزننگ تورکستانغه کیسهک هر بر زور چالما، اوزون چاپان کیگن مطلقا «دینچی»، هر بر آق یاقه و قسقه کیوم، شیبلیت کیگنی «ترقیچی» یاخود «جدیدچی» دیب آتالا. دیمک، تورکستانده مقدس «دین» چالما، چاپان ایله، تجدد و ترقی ده آق یاقا، قسقه کیوم بله اولچه نه و شوگا قاراب حکم ایته. ایندی بيطرف طوروب، حقیقی فکر ایله، بو ایکی اسم آستنده یوروجی ذاتلرنی، ملاحظه ایتمسه، «دینچی مین» دیب دعواده یورگانلرنگ اوندن سیگری ایمانسز فقط دین اوغریلری غنه، «ترقی چی مین» دیب آغز آجوب یورگانلرنگ اوندن طوغزی «ترقی پرور» اسمینی پچراقتان ملی خولیغانلر بولوب چقا. «مین دینچی» دیب اوزینه یالغان اسم بیرگان بر خائندن ماتکه نینده بن ضرر تیکسه، شولای «مین ترقیچی» دیب، اوروس مارجه سسی آرتندن ترن، کون فحشیانه یوگوروب یورگان، قسقه کیوملی ملی خولیغانلر ده شول درجه ده ضرر تیگه! ...

ترقی پرور اسمینی پچراتوب یورگان، فاحش خولیغانلر حقنده آرتق سوبله ونی مین بو یرده مناسب کوریمیم. چونکه «ایندی، آلر وجودلرینی ذلت گه باغشلاغانلر. دین، ملت و جماعت خدمتی ایله آرننگ برده اشلری یوق. اوزلرنگ حیوانقلاری بوزق کیف-صفالاری آرتندن جهنم توینه بولسه ده کیتهر که حاضرلر... فقط، شونسى قزغانچدرکه، بزننگ ظاهر یرست خلتمز اول شارلاتانلرنگ قیاقتلرینه قاراب «منه جدیدچیلر!...» قاچان کورسهک بر مارجه آرتندن اوز صوون-آغزوب یوری!» دیگن سوزلر ایله جن ترقیچیلرگه پچراق آرغتالر. دیمک، اول فاحش شارلاتانلر

اعتقاد سلامت بولغان مدتده شول اعتقادنگ خلافده اش اشلهو ممکن توکل یا که اش اشلهو بیک آور. شون، قیلدن عمللر برله ایماننگ ده بربرینه باغلا نولری بیک محکم. اسلام دینی یوره طورغان عمللرنگ «ایمان» دن آیرلورلی ممکن بولمی عصر سعادتده حقیقی مؤمنلر برله منافقلرنی آیره طورغان میران ظاهرده کی عمللر ایدی. کیملرنگ منافقلر ایکانلکلرینی الله تعالی طرفندن تبلیغ ایتولگان فرمانلرنگ ادا قیلوده یالقاولق کورساتولرندن آکلیلر و بونرسه لرنگ حقیقی ایماندن آیرلوب یورمگانلکلرینی اعتقاد ایتلر ایدی.

عمللرنگ «ایمان» دن آیرلا آماوی سیبلی عصر سعادتده برقدر کشیلرنگ منافقللری میدانغه چیقدی وشول وقتدوق بیک کوب ایمانلرنگ قزل آلتون درجه سنده صاف وخالص ایکانلگی معلوم بولدی. شولای ایتوب «خیث» برله «طیب» بربرندن آیرلدی.

درست، آدم بالاسی ایچون عرف وعادتلردن آیرلو، مشقتلرنی التزام ایتو، ماللرنی صرف وجانلرنی فدا قیلو بیک آور اشلر. انسانلرنگ هلاکتدن یراق یورولری وفلاکتدن قاجولری طبیعی. لکن بو، «ایمان» دن باشقه بولغانده غنه شولای. «ایمان» بولنده بولسه مؤمنلرنگ هر بری بیکل اش. ایمان بولنده بولغان هر برهلاکت، حقیقت حالده نجات وهر بر فلاکت، راحتدر. ایمان بولنده جان یورو منگولک حیات وینیدی گنه بولسون برر توری شقاوت کورو، بدلی بولماغان سعادتدر. شونگ ایچون مؤمن کشی، مالینی ایمان بولنده صرف ایتار، فقیرلک احتمالینی کوکلینه ده کیترماز. ایمان بولنده مال صرف ایتوده اسرافلق یوق. بتون دولت کیتسه ده کیتسون مونگ ایچون اوکنورگه یارامی. مجازی بولغان بو حیات سوکنده حقیقی برحیات بارلقنی، شیطان زینته ب کورسه نه طورغان سعادتدن باشقه شیطاننگ بوی و قولاجی یتیمی طورغان اینجو مثالنده صاف بر سعادت قارشو آلاچقنی بلورگه تیوشلی. کرچه ایمانی تمام کمالات گه یتوب بتماسه ده مؤمن کشی ایچون بو قدرنی گنه بلو ممکن. دیندن باشقه سعادت یوق.

مؤمن بولو، دیمک برقدر آورلقلرنی اوست که یوکلوه، دیمکدر. مؤمن ایچون الله تعالی هم ده آنک رسولی اوزینگ نفسینه کورده محبتلرک بولورغه، نفس مرادلرینی و شیطان قوتورتلرینی برطرف غه تاشلاب طورورغه، بودنیا باری بر کوپر گنه بولوب شونگ آرقلی بیک راحت یورت غه بارو ایچون حاضرله نورگه تیوشلی. ایماتی صاقلاو طوغروسنده آدم بالاسینگ هیچ بر عذری یوق. «مؤمن» اسمی تاشوب یوروجیلر ایچون قوری اسم گه گنه قناعت ایتمی بلکه اسم برله براکده مضاعفه ده اهمیت یرولری لازم.

II

تورکستان

ایسکی ظالم حکومت، آنک دین بوزوچی میسیونیرلری، خائن چیناویکنلری دنیا یوزندن قوولوب؛ اسارتده نیچه یوز یللردن بیرلی ایزیلگان مظلوم- بیچاره لر و آنلر آراسنده ایلی یللردن بیرلی ایزیلگان، بز تورکستان مسلمانلرینه ده اویلانماغان و کوتولمگان «حریت، عدالت و مساوات» اعلان ایتولدی... خداغه شکرلر بولسون! لکن حریت سوکنده بز تورکستان مسلمانلاری باشقه بر استبدادچیلر» غه دوچار بولدق.

ایسکی حکومت و آنک استبدادی تمام میمیریلده، تورکستان ده ملی «استبدادچی» لر طوغدیله. مونلر کیملر؟... زور چالمالی، اوزون طونلی، زمانه احوالندن خبرسز، فهم و ادراکسز، عدالت سیر، اصل اسلام دینندن معلوماتسز تورکستان علماسیدر!.. موندی مهم بر زمانده، عصرلر بویونجه برکنه مرتبه کیله تورغان وقتلرده، بو «حریت» دیگان سوزگه تورکستان علماسی توشونمادی، حریتلردن هوروکدی! خلق غه رهبرلک ایتو اورتده فلاکت و ضلالت گه دوچار قیلماقده درلر!..

هم ده دین، ملت و ایرکنچیلکده یاشاو اوجون کیره کلی حقارمننی طلب قیلو اورنینه تورکستانده یاشی طورغان تورک اوغلانلری بولغان تاتار و یرلی یاشلرنی کهرلک که حکم قیلماق، بیچاره مظلومه تورکستان خاتون و قزلیرنی ایرلرندن رخصتسز بر قدمده باسدرمازغه و شریعتده یوق اشلرنی شریعت اسمندن قیلوب قرارلر بیروب یاشلرن و اتماقده لر!..

جهالت و غفلت سایه سنده یاشه گان تورکستان مسلمانلری «حریت» ننگ نی ایکانلگینه نلی که چه توشونه آلمادیلر. بلکه عدالت و مساوات اورنینه، تورکستان علماسی ساده دل خلقنک ساده لگی برله فائده لانب یاشلر که بلجراقلر ارغقانلرنده؛ بیچاره خلق بزنگ شریعت اوجون جان و ماللرمز فدا بولسون» دیب بو علمالرنک حقانیتسز یوللرینه یوره لر؛ نه، بیچاره لر!..

مقصد: ا کرده تورکستان مسلمانلرینه (ملی مختاریت) یعنی اوز قوللرینه و ازلرین اداره قیلورلق اعلان ایتلسه؛ تورکستانده یازما مقده غی تورکستان یاشلرنک بره-م-بره عمرلری زندان و تورمه لرده جیریب کیتچک ایسکی «خانلر» وقتنده دیک دارلر که آصلوب تیزبر زمانده یاش دیگان نام بتونلای بته چک!... «مظلوم»

III

کرامات اولوباً مفر

الله تبارک و تعالی ننگ اوامرینه انقیاد و نواهیسندن اجتناب ایدن (قوانین الهیغه موافقتی اوزینه لازم قیلغان) انسانلر، شبهه

کسافینه بوتون ترقی پرورلر لعنت آستنده قالالر. قیامان ملی خدمتلری آکسز ملت طرفندن تقدیر ایتلمی؛ بلکه تحقیر ایتله...

ایندی دینچیلر که کیلسه ک اوندن سیگری بایاغی زور چالما، اوزون چاپان ایله خلقتی اوزینک ابلیسانه فارماغینه نله کتورگان، ایشان یا خود یالغاندن «علما» اسمینه بویالوب، ساده دل مسلمانلرنی شیطنت پنجه سی استینه یقغان خائیلردر. بو احمق جاهل لرنک دسیسه لری بلهن «علما» اسمنه لایق، حقیقی دیندارلرمز اورتادن سوریلوب چقغانلر یا که سوریلوب جغوغه مجبور ایتلگانلر.

خلقمز افراط ظاهر پرست، کشینگ ظاهرینه قاراب مسلمان یا کافر لگی برله حکم ایتله. بر آدم، جن دینلی بولوب، کیگن کیومی یاوروپاچه بولسه اول مطلقا کافرده. دیندن بی خبر بر «اجهل» زور چالما، اوزن چاپانلی بولسه اول شکسز مسلمان کامل. بایاغی یاوروپاچه کیونگن دیندارنگ نی قدر جانبازلک قیلوب دین، ملت فایده سی اوجون سویله گن سوزینک قدری- قیمتی ایکی تین کومش طورمی اما چالمالی، چاپانلی اجهلنک کوز بویاب سویله نگن سوزی، (العیاذ بالله) خدا ویغمبر سوزندن ده آرتق!...

منه خلقمز ننگ شول قدر ظاهرینلگی، علما قیافته کرگان هر بر «بر تقیح تولکی» لر ننگ سوزلرینه آلدانوب کیتولری شبهه سزدین و ماتمز ایچون الوغ بر ضرردر. چونکه قایسی بر شهرلر مزده بابی- بهائی مذهبنده گی میسیونیرلر، اوز مذهبلرینه تشویق ایتوب یورد کلری ایشیتلمکده در، البته، آراوز مذهبلرینه عواملرمز نو کوربه ک کرگز مککه چالیسشوب، چالما، چاپان کیوب علما قیافته یوریلر. بز ننگ چالما، چاپان پرست خلقمز (الله صاقلاسون!) مونلرنی هم علما یا خود ایشان آکلاب، مجهول بر مذهبنی اختیار ایتوب قویماسلر یا خشی ایدی. بو مذهبلرنک توزاغینه انشاء الله اوقوغان آکلیلریمز نله که مز. لکن، مسلمانلقتی چالما، چاپان ایله اولجه گان، اوقوماغانلرمن ننگ آلدانوب قویو احتماللری هم بار. باییلر هم مذهبلرن کوربه ک نشر ایتو اوجون، ممکن قدر مملکت محیطنه، خلقتنگ احوال روحیه سینه قاراب حرکتله نهلر. مع التأسف خلقمز ننگ کویچیلگن ایشانچیلر تشکیل ایتوی آرغه بگره کده کیلشه. چونکه ایشان قیافته کورده ایشانلرچه قیلانو آرنک توب مقصدلریدر. شوشی مذموم ایشانلق بولی ایله «مرید مین» دیب احماق لانب یورگانلر که آرزو رول اوینه سلر کیره ک... تورکستانده منه دینچیلک! منه ترقیچیلک!...

میر محسن. «تاشکند».

صارت- صرت دیگان سوز، صرت ایسه متعصب و گج معناسنده»
 دیب، صرت نك مشهور معناسن دوندروب اوزنچه تورکستان
 خلقینه بیک یاراشیقلی معنا بیروب، بز تورکستان تورکلرنده
 مذکور اوزمزه لایقی اسمنی کوتاررگه وصیت ایته، کوتارمهسکه
 آمالنی قانچه دیب مجبور ایتمکانهزنی ده اوخدر و قازاقلرنك
 بزگه لایقلی اسم طابوب قوبغانلرینه حیرت قاتش تحسین اوقی .
 درست، صارت سوزی صرت سوزندن آلغان، بو بزگه
 قازاق قارنداشلرمز طرفندن بیرلگان اسم، مونده شبهه یوق،
 لکن آنداق صابرجان افندی ایشمیلی بزنی متعصب و گج کیری
 کوروب توکل بلکه صرت- جیت کوروب بیرمش اسمدر .
 بونی بو کونگی تورکستان تورکلری برله قازاق-قرغز تورکلری
 آراسنده بربرن صرت کوزولری آچیق اثبات ایتهدر .

ینهده تورکستان تورکلری قرغز قرداشلرمزه « قاساق »
 دیب اسم بیرمشدرکه بو ایسه اویغور شیوه سننده « حریت »
 سوزینك ترجمه سی گنهدر . « قاساق » یعنی: قاق - هر نرسه نك
 صرتی دیمکدر . تورکستان تورکلرینك اوز آرا معاملهلرنده
 بری ایکنجیسنه کیوشسز براش اشلهسه، مونی نمه اشکه اشله دك
 مین سینك قرغزك توگل دی . قازاقلردن « صارت کسیمه؟ »
 دیگان سوزنی هر وقت ایشتورکه ممکن، بو تورک بالالری بری
 برینی مونچه صرت کوروشینگ سببی نمه در؟ مونگ تاریخی
 بارانغی هر نمه بولسه ثلله قانچنی صرتلقنی آله سوروینه،
 صابرجان افندی که رنجیمز .

ابن بطوطه: دیگان اثرده « طیطغلی » اسملی خاتون توغروسنده
 « بو خاتوننگ اسمی بوروشده بولماز، تورکلرده موندی جیتون
 سوز بولمی، تورکیچه سوزلر هر قانچ بیکل و طبیعی طاوشلی بولار .
 ابن بطوطه عربچه که اوخشاتور ایچون یا که اوزینگ تلی کیلماو
 سیبلی بیکل بر سوز دن اوز که رنگاندر، درستی (تای- توغلی)،
 بولور» دی .

لکن مونگ درستی ایی بطوطه یازغانچه بولوب « طیطغلی »
 چلغی اویغورچه بر سوزدر « طیطغ - طیطغلی » حاضرده تارانچی
 تورکلرنده مستعمل اولنمقدهدر . مثلاً: بر حاکم که بتون قاراغان
 خلقی قارشمی کیلوب هیچ بر سوزنی آلماسه، اولارغه، سزلرنی
 تأدیب بیروب باشقاررمن، دییه چک یرده، من سزلرگه « طیطی »
 من دی. (۱) بر قازان آشقه بر قاشق سر که بر قاداق ایت « طیطغ »
 بولا. طوزسز آشنی « طیطغ » سز آش دی. دیمک « طیطغلی »
 خاتون سویملی، اوتکر، ادبلی، باشقاروچی خاتون دیمکدر .

(۱) ادب سوز سویله وچی و ادب سز اشله وچیلرکه « طیطسز
 آدم » دبلر .

یوق، الله تعالی نك قریبلری، ولیلریدر. «ان الله مع الذین اتقوا
 والذین هم محسنون» بونی تأیید ایدر .

قوانین الهیهغه موافق ایدن هر برانسانغه، فایده لی نرسه لرنی
 قیلوغه اجتهاد ایدوب ضررلی نرسه لردن صاقلانغان هر بر اهل
 تقایه، جناب حق و تبارک حضورنده البته الطاف بی نهاییه و کرامات
 غیر محصوره وار و اوله چقدر . بونی «ان اکر مکم عندالله
 اتقا کم» تأیید ایتمک بک قوانین اجتماعیه و طبیعیه هم تأیید ایدر .
 بس، (کیرهك قوانین دینی و کیرهك قوانین اجتماعیه،
 و کیرهك قوانین طبیعیه یا که ریاضیه روشنده ظهور ایتمک بولسون)
 قوانین الهیهغه موافقت ایدنر ولیلردر. هر بر متقی و ولیلرگه
 عندالله لطف و مرحمت یعنی کرامات بولووی حقدر،
 بولرنك ایسه بو دنیاده غنی کراملری و ثمره اجتهادلری کوز
 اوکندهدر . اشانماغانر یاوروپا و آمریقادغی، قوانین الهیهغه
 موافق حرکت ایتوچی حکیم و مخترعلرگه و آنلرنك میدانغه
 قوبدیغی اسباب مدینه و عمرانیه که باقسون!...

بوسی دینده. اما آخرتده ایسه «ومن یؤت الحکمة فقد
 اوتی خیرا کثیرا». عجیباً علماً اسلام نك ایک یوکلرنك اهل کلامنی
 سوکمکلری نه قدر حق سزلق ایش!...
 ایشته «کرامات الاولیاء حق» عقیده کلامیه سی حق توگلمیدر؟..
 زینت الله نوشیروان زاده .

IV

تل حقنده انگمه

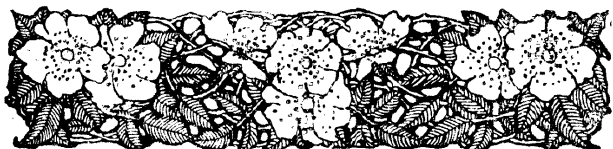
«شورا» ژورنالنده: صارت و سارت سوزلری توغروسنده
 خیلی سوزلر بولوب اوتدی. بر طرفدن بو سوزنگ مجهوللگی
 اثبات ایتولسه اینکچی طرفدن معلوم و تاریخی بر سوز ایکنلگی
 فنی جهتدن تیکشراوب اثبات قیلندی. اوچنچی بر طائفه ایسه
 معلوم و مجهوللگن بریاقفه طاشلاب، صارت سوزی نیمه بولسه ده
 تحقیرنی موجب بر سوز بولغانلقدن موندن بویان ملی مطبوعاتنگ
 آنداق تورکستان تورکلرینك جان نامرلرینه تیگه - تورغان سوزلرنی
 استعمال ایتماولرن صمیمی روشده اوتدی .

لکن آمال قانچه، کشینك قلمینه خواجه، آغزینه قابقا
 بولشغه ممکن ایماس. تورکستاننگ ضعیف طاوشن التفاتغه
 آلورغه حاجت کورنمیدی، اول اوتتچلر قورغ دالاده شمالغه
 اوچدی. ملی مطبوعات «صارت» دیشنده دوام ایتدی. بوسن
 یتمگاندیک تورکستان نك اوز بالاسیدن «چارا» اوغلی صابرجان
 افندی چقدی ده «صارت سوزی تورکستانلیرغه یاراشاه منه زلریغه
 قاراب لایقلی قلوب قازاق تورکلری طرفندن بیرلگان اسم،

سپیلرندن برسی ظاهری سیرتلرن (عادتلرن) تعصب برله صاقلو ایدی.

اگرده بز: ظاهری سیرتلر مزن (عادتلر مزن) اونوتساق بو حقهده تعصب ایتمه سهك، ملتن ایزدرگان و یوغالتقان قوملر خدمتن ایسکان بولورمز.

«چیستای» شهرنده ملا شهاب الدین.

پراواقاتسیه

تعدو زوجات، آدم بالالری ایچون توسیعات الهیهدن بولغان کبک شول حقهده شرط ایبولگان تعدیل (عدالت) ده الهی حکملردندر. شوشی الهی حکملردن بولغان نرسه حقهده قصورلق قیلنماسون ادیب قریم محکمه شرعیه سی اوزاداره سی آستنده بولغان حرمتلو اماملرغه تسیه اورتنده اوشبو مضمونده سیر کولر تاراتقان:

«بر خاتون اوستیته ایکنچی خاتون آوچیلرغه نکاح اووقور ایچون محکمه شرعیه که مراجعت ایتوب رخصت آورغه تیوشلی. آنک رخصتندن باشقه موندی نکاح اوقولماسون. بو فرمان غه طاعت قیلماوچیلر مسئول بولاچقار و جزا ایتوله چککر.»

قریم محکمه شرعیه سینک، احکام شرعیه مقدسه نی حمایت و محافظه ایچون بولغان اوشبو کوزل تدبیرینه «د.م.» ژورنالی ننگ قارشی کیلوب ۲۲ نجی نومبرنده «شریعت قلی بولغان مسلمانلر هیچ کم که یول قوبمازلر، دیوب اولیمز» روشنده قریم مسلمانلرینه پراواقاتورلق ایتهدر.

بو پراواقاتسیه شریعت کده، عرف و نظام شرعی که ده موافق بولمی بلکه «ایقناظتته نایمه» در. بو، محمد علیه السلام امتی آراسینه تفرقه و عداوت هم ده اختلاف صالو، تشیت قلوب مسلمین قیلودن عبارتدر.

ژورنال اوزی: «خاتونلر آراسنده تعدیل (عدالت قیلوغه) که کوچی یتکان هر مسلمان ایچون دورت که قدر خاتون آوغه شریعت، هیچ مانعز مساعده ایسکانلکنی کوره طوروب قریم مفتیلرینگ شریعتک بو حکمینه یاساق یاساولری نیندی سبب که مبنیدر بله آلمادق» دی.

قریم محکمه شرعیه سینک سیر کولر نده شریعتک اوشبو مساعده سینه انکار و یاساق قیلو هیچ یوق، حتی موندی بر ایهام یوق یله. بلکه مفتیلر حق سبحانه و تعالی طرفندن مشروع ایبولگان «عدالت» نی

«بورخانی» دیگان، آسینه کیسهك او «خدای» ی نذر دیمکدر که آلتی شهر تور ککر نده مونداق آشراغه «چراق» دیه لر. مونداق آشرا بیک تورلی بولار.

اوبشور بالاسی.

۷

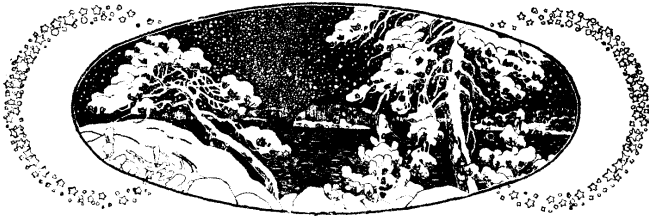
روسلاشو توگلمو؟

بز مسلمانلر، روسلاشودن سلامت بولغان وقتمزده فلان فلان اوغلی، فلانه فلان قزی بولوب یوریدر هم شولای خطاب قیلشهدر. کیرهك بولغانده شولای یازشهدر ایدک. اما بو کونده بو اشمزده زور آلماشنو بولدی. ایندی فلان فلانوف، فلانه فلانوا بولدق، شولای خطاب قیلشهمز و شولای یازشهمز.

الک وقتلرده بزنگ نیندی خلق (مسلمان) ایکانلکمز ظاهری کورنشمزدن و قیاقتمزدن (کیوم سالوممزدن) معلوم ایدی. مسلمانلر بربرلرینی بیک یراقدن کوروب تانلیر؛ باشقه لرده آنلر نی ایکنچیلردن آیرالر ایدی. حاضر رنده بو حالمزده اوزگاردی. ظاهر مزده باشقه لردن آبروم صفتمز بیک آز قالوب بارادر. بو اش برابری مزده گنه توکل بلکه خاتون قزار مزده ده شولای. بز، یاشلر مزنگ تل وادیات جهتلرندن اسلام ملیتتی صاقلو بولنده خدمت ایبولری و اجتهاد قیلولری ایچون شادلانمز، بو الوغ خدمتلرینی تقدیر ایتممز، خصوصاً حریت اعلان قیلنمزدن صولک بولغان خدمتلری ایچون هر تورلی مکافاتلرغه لائق بولورلر دیب امیدلنهمز. چونکه مونلرنگ اوشبو طوغوروده غی خدمتلرینگ نتیجه سی بزنگ خلقمزنی روسلاشودن صاقلو در. شولای بولا طوروب بو یاشلر مزنگ یوقاریده بولغان ایکی اش حقهده مساهله قیلولری نی ایچوندر موافق کورلمی.

شونگ ایچون «ؤ» برله «ؤا» نی تاشلاو هم ده ظاهری قیاقتمزنی اوزمز که، مخصوص روشدهرهك یورتو یاخشی بولور ایدی. بزنگ دینی قارنداشلر مز بولغان عربلر برله تور ککر آراسنده عصرلردن بیرلی اووشماو بلکه قانلی صوغشدر دوام ایتهدر. اهل الاسلام آراسنده بولغان بو فاجعه نگ تورلی سپیلری بولسه ده آرادن برسی بلکه تأثیر لیرهك تورک قومندن آداغی صنفلرینگ ظاهری سیرتلری بولسه کیرهك. بو منازعه بز ناتار ملتته ده ۳۰ سنه دن بیرلی دوام ایتهدر. حاضرده ده اتفاق غه کیله آلمامزنگ سببی هر ایکی صنفده (ایر و قز خاتونلر ده) ظاهری سیره تنگ اوزگروی بولسه کیرهك،

بزنگ سلفلر مز (بابالار مز) ۱۴ عصردن بیرلی ملت اسلامیه نی صاقلاب کیلدیار، یوغالتما دیلر. مونک تقوذلی

«عالم»، ديب کيم گه و «علما»، ديب کيمار گه ايتولنه؟

بزنک يوغار يراق، آکئيراک کشيلرمز «عالم» برله «علما» سوزيني نيندى معنارده آکلي طورغانلردر، بو حقهده مونلرنک حاللرينى آچيق بلميم. اما اورتا هم توبان خلقلرمز بو سوزنى اوکازلى ملا معناسنده يوروتلر بو، بيک کوب کشيلر گه معلوم بولسه کيرهک .

امام غزالى، قرآن وسنت اصطلاحنده بولغان بعض سوزلرنک معنارى اوز گه رولرى اولگى معنارلار باشقه معنارده يورى باشلاولرى حقهنده «احيا» اسملى کتابنده بحث ايتيه وشوندى لفظلردن بعض برلرينى آيروب ذکر قيلهدر. شول اسملر آراسنده «علم» سوزى ده بار. امام غزالى «علم» ديگان سوز، فلان نرسه گه قويلغان ايدى، ما ايندى اولگى وقتندن بيک کوب اوز گه ردى، حاضرنده فلان نرسه گه ايتولنه باشلادى دى هم ده اسملرنک، اصطلاحلرنک اوز گروى اجتماعى و دىنى اشلر ايجون ضررلى ايکانهلگى ده سوبلى. امام غزالى زماننده «علم» سوزينک معناسى بوزولغان بولسه آندن صولک بوکلده دخى اوز گه رده کيلوب بزنک زمانمزه غوپيرنسكى براؤلينلر طرفندن ايمپراطور اسملرى برله شهادت نامه آلمان کشيلر گه ايتولنه باشلاغان ايدى. مونسى ايندى والله اعلم اونونتهجى درجه لرده گى اوز گه رو بولسه کيرهک.

زور بر اسلام مدرسه سنده اوز زماننده خلفه بولوب طورغان و اوز شريکلرينه کوره ذهنى، فکرى حتى اخلاقى ده ضررسز سانالغان برکشى قولنده باباغى «اوکاز» (شهات نامه) بولماغان سبيل عوام سانالوب يورگان حالده شوندى اوقوغان برشورده لى، نى قیلانوبدر اوکاز آلاده «عالم» اسمى کوتاروب يورى.

محلله اماملردن برى اوز محلله سنده برکشينگ خاتونينى آيروب ميتريقه سينه يازغان ايدى، اير برله خاتون بر گه له شوب مونک اوستندن شکايت ايتديلر. آزاده سؤاللر، نفتيشلر يوردى. مکرده ملا برله نگى کشى پچانلک حقهنده قچقرشقانلرده ملا: «بو آدم ايندى ميني تحقير قیلدى، (عالمنى حرمتسز ايتدى) وشول سبيلى اوزى کافر خاتونى ده طلاق بولدى، ديب آزالرينى آيرغان ده ميتريقه سينه يازوب اشنى بتروب قويغان. بوبرکنه ملا توکل، مونک مثاللرى کوب بولادر ايدى.

کنه تا کيد قيله لر، الله تعالى طرفندن توزولگان باساقلرنى رعایت باینده سبقت کوستروب «و السابقون السابقون اولائك المقربون» آيت کریمه سينه امثال يوزندن سير کولر تاراتلر. اما سزميشتهجیلر شريعت لوزونفنى و شعارى برله حقوق عامه گه و حقوق الهیه گه (بو بديجنى پراواغه) اعتدى و تجاوز قيله سز. شوشندى تجاوز گزنگ نمر سندن اوشبو يل «اوافا» شهرنده ۱۶ نجه ايون (۸ نجه رمضان شريف) ده سالدا تارنگ، مسلمهلر نى مسجددن قووب چيقارولرى فاجه سينى کورساتور گه ممکن. بو واقعه ايسه «ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان يذكر فيها اسمه و سعى فى خرابها» آيت کریمه سينه جمیع و جوهدن مظهر بولدى .

پراواقتسيه نك ايکى تورلى صورتى بار. برى «غلبت الروم» آيت کریمه سى اشارت ايتگان ايسكى روملرنک ميلاد عيسى دن سگزر عصر مقدم بر زمانده اوز حکومتلرينک قرارلرینه رضا بولمى خلق غه، عامه گه زالوبه لرى کبک اشلر. بو حال اسلام ديننده «فان تنازعتم فى شى فرديه الى الله و الرسول . . .» آيتى برله عمل قيله او «تجاكم الى الطاغوت» بولادر.

ايکنجه صورتى ايسه خلقنى قوتورتوب آنلرنى آياقلاندرو قزدرو، تورلى اغلوطات برله خلقنى فته گه ديمله و، خلقنک اتفاقلرينه و اتحادلرينه مانع بولو. خلق آراسينه تفرقه و مخالفت سالودن عبارت. قریم محکمه شرعيه سينه قارشو، اهالى گه مراجعت ايتسو و خاتون قزلرنى الله نك مسجدندن منع قیلوغه نشريات برله ديمله و و قزدرو هر ايکى صورت برله ده «پراواقتسيه» در. کيگ شريعتنى، بغاولاچيلر، خاتون قزلرنک جماعت نمازلرينه حاضر بولولرينه آرقلى توشوجيلر، خاتون قزلرنک حقلرينه و شريعت حکملرينه تجاوز ايتکانهلک نندن غافل بولماسونلر ايدى. مسلمانلر آراسنده اتفاق بولورغه تيوشلى بر زمانده مز. بوزمانده هر تورلى اختلاف سيپلرندن صاقلانو لازم. سرور کائنات افندمز صلى الله عليه وسلم انصار برله مهاجرون آراسنده مؤاخات (قارنداشلک) توزوگان ايدى. مونه شول ماده گه اشارت ايجون محترم على مردان بك طوپوچباشف حضرتلرى مسکاو اسيزدنده، بزگه سلام و هديه کيتورگان ايدى. بز آنى قبول ايتدک. اما بحق جواب بيرر و نحيث گه اوز قاعده سنجه جواب بيرر ايجون مستعدلرمزدن سبقت ايتوجى بولمادى. «وعليکم السلام و رحمة الله و برکاته» ديب اوز بلگانمز گه مانع بولوب قالدق. «واطيعوا الله و رسوله و لاتنازعوا ففتشوا و تذهب ریحکم» اى قوتکم و دولتکم. هر حالده اختلاف قیلو، کوچ و قوت کيتو گه سييدر. هر نزاع، ضيفلگنى موجب بولادر. والسلام على من اتبع الهدى.

محمد يوسف محمد امين اوغلى ديبيرديف. «غوريفقه».

«قاوشاو» دیگان سوز احتمال «خشیت» که باقنراق بولسه بولور.
«خشیت» سوزینک معناسی یاخشی آکلاشلسه «عالم»
و «علما» سوزلرینک معناری اوز اوزندن آکلاشلور.

آیت کریمه ننگ باش طرفنده یاغمورلرنگ یاوولری و آنلردن
آغاچلر، اوله نلر وهرتورلی یاشلچلر و تورلی توسلرده یمشلی
حاصل بولولری، تورلی قیاقتلرده آدملر حیوانلر یاراتلورلی.
تاولرده یا که تاو آرالرنده بوللری یا صالورلور سوبله نهدر.

مذکور نرسه لرنی یاخشی بلور ایچون قوباشنگ قزولغنی یرگه
کیلو وشول قزولق سبیلی صورلده «بو» حاصل بولوب یوقاری
چیقو و آندزده بولوتلر اشله نو، جذب قاعده سینه مجبور بولوب
بولوتلرنگ صورلی یرگه یاوو، شوندن اوله نلر، آغاچلر وهرتورلی
رزق نرسه لرنی دنیاغه چیقو، قویاش تریه سی سبیلی یمشلیرنگ
توسلری تورلیچه بولو کبک فنلرنی بلورگه حاجت بار. قسقه غنه
آیتنگ معناسینه یاخشی توشنو ایچون حیوانات، نباتات هم معادن
وانسال بشر علملرینی، شونک برله برلکده طبیعیتندن کوب
نرسه لرنی بلو کیره ک بولادر.

شوشی نرسه لرنی یاخشی بلگاندن صوگ آدم بالاسی اوزینی
ایگی چیگی بولماغان قدرت و عظمت قارشوسنده کورگه نده اوزینگی
عاجز وضعیف بر مخلوق ایکانلگی آ کلاب مبهوت و حیران
قالورغه مجبور بولاچقدر.

«عالم وعلما کیم؟» دیب صوراغان سوزگه قارشو آیت
کریمه نی آ کلاغان کشیلر طرفلرندن بیرله چک جواب: «نباتات،
طبقات الارض، حیوانات، معادن، انسال، بشر، علملرینی بولولری
سبیلی شول نرسه لرنی تدیرواراده قیوچی الله تعالی حضورنده
حیران و مبهوت بولوب قالوچیلر» دییودن عبارت بولاچقدر.
«عالم» ننگ کیم و «علما» ننگ کیملر ایکانلگی ایندی یاخشی
بلنسه کیره ک.

بزنگ مدرسه ده وقتده اوقوغان صرف نچولرمز، بیان
بدیع و منطقلرمز، کلام و اخلاقلرمز غنه «عالم» بولو ایچون یتیمی.
درست، «عالم» بولو ایچون بونرسه لرده کیره ک، چونکه یوقاریده غنی
آیت معناسینی یاخشی آ کلاوغه شوشی نرسه لرده یاردم پیره لر.
لیکن موندرغنه یتیمی بلکه مونلر اوستینه طبیعیت، نباتات، حیوانات
و معادن، انسال بشر. طبقات الارض فنلرینی ده بلو لازم. چونکه
شوشی فنلرینی بلگان کشیلرنگ کورکدن یاغمور یاووغه، تورلی
تورلی توسده یمشلیر بولوغه، حیوانلر و انسانلرنگ توسلرنده
نوعلرنده اختلافلر کورولوگه ایسلری کیته چک توکل. آندی
کشیلر البته الوغ عظمت و قدرت قارشوسنده مبهوت و عاجز
بولونی حتی خاطرلرینده کیتوره آمازلر.

اگرده اورنبورغ دوخاونوی صوبرانیه سینک اریخوئاسی سلامت
طورسه کیله چک بونلر ایچون تاریخمز حقنده غنه توکل بلکه
شوشندی اجتماعی حالرمز حقنده ده کشف ایتولمه گان حتی نام
و نشانی ده بلنمه گان بر آمریکا بار. شاید یاش بونلر شونی ترتیب
ایتوب میدانغه چیقارلر، اونلر برله گنه توکل بلکه بوزلر برله جلد
تاریخ کتابلری اوستینه بر آت یوگی قدر ربیع الابرار، مستطرف،
روضنه الاخیار کبک نرسه لرده یا صالور. بونرسه لرنی اوقویک قزولی
بولور ایدی لیکن

ایندی مقصودغه قایتامز: «عالم» دیب کیم که و «علما» دیب
کیملرگه ایتولندهر؟

بوطوغورده بزاوز فکر مزنی «جوامع الکلم» شرحنده
کوب اورنلرده سوبله ب کیتکان ایدک. شونک ایچون آنی بازارغه
لزوم کورلمی. بلکه بوبرده، باشقه بر مؤلف سوزینی کوجره مز.
مؤلف بولای دی:

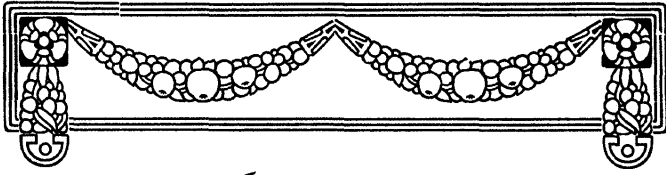
قرآن کریمده «الله تعالی حضرتتدن عالم بولغان کشیلرگنه
خشیت قیلور معناسنده» بولغان «انما یاخشی الله من عباده العلماء»
دیگان آیت بار.

اوشبو آیتده گی «خشیت» سوزی برله «علما» سوزینی
تیکشرو وینیدی معنلرده ایکانلک لرینی بلو لازم. شولای بولماغانده
آیتنگ معناسی یاخشی آ کلاشابو یتیمی.

بزده گی «قورقو»، «قورقمق» معنلرینی بلدره طورغان
سوزنگ عربجه سی «خوف» سوزیدر. (سوز آراسنده) خوفله نوب
طورام، «خوف بار» کبک کلمه لر ایشتوله شول سبیلی عربجه
بولغان «خوف» سوزی بزنگچه «قورقو» ایکانلکینی بیک کوب
کشی بله در. لیکن «خشیت» سوزی «خوف» ننگ مرادفی
(خشیت برله خوف هر ایکسی بر معناده) توکل. بلکه «خشیت»
سوزی «خوف» که خاصراق.

نیندی گنه روشده بولسه ده بر نرسه دن و بر اش حقنده قورقو،
«خوف» بولوب الوغ ذات حضورنده حیران قالوب، عاجز بولوب
طورو «خشیت» در. قسقه سی «خشیت» د، قورقلمش ذاتنی الوغلاو
و آنی حرمتله و، آنک الوغایینه حیران قالو و آنک حضورنده
مبهوت بولوب طورو شرط بولغان حالده «خوف» ده بونرسه لر
شرط توکل.

استانبول تورکلری «خوف» اورنده «قورقو» سوزینی و
«خشیت» اورنده «اورکو» سوزینی استعمال قیلسه لرده بزده «خشیت»
اورنده یوری طورغان سوز بارلغنی بلنمی. «اورکو» سوزی
بزده بولسه ده بو سوز کوبره ک آت حیوانی حقنده استعمال
ایتوله. «آت اورکدی» «آت اورکوب قاچدی» دیلر. بزده

خان مسجدی، خان سراپی، کروان سراپی

«قازان» شهرنده «خان مسجدی» ديب مشهور بر مناره بار. «سويم بيکه منارهسى» ديبده يورتلر. قريمده «باقچه سراپی» شهرنده «خان سراپی» اسمنده سراپی بار. اورنبورخ شهرنده «کروان سراپی» اسمنده بنالر وشول بنالرنگ اورتاسنده کروان سراپی مسجدی ديب معروف برجامع بار.

اورنبورخ شهرى، قرغز-قازاق خلقلرينگ هجوم ايتولردن صاقلانور و مشرق خلقى برله سودا قیلور ایچون روسلر طرفندن صالغان یاکی شهر بولغانلقدن «کروان سراپی» بنالری همده مسجدی ایسکی اثرلردن توکل.

کروان سراپی بنالری تمام بولغاندن صوگ ۱۸۴۶ نچی یل ۳۰ نچی آوغوستده مسجد، رسمی صورتده آچلدى، «اوقا» شهرندن عبدالواحد مفتی سلیمان اوغلی اوشبو مسجدنی آچو بایرامینه اشتراك ایتار ایچون قاضیلری برله برلکده اورنبورخ شهرینه کیلگان ایدی.

کروان سراپی بنالرنده بوکون که قدر اورنبورخ غویرناطورلرینگ قازاچیلر آتامانلرینگ قاطیرلری، غویرناطور کانسله ره سی وعموما غویرنا محکمه لری، باصمه خانهلری اورنلاشوب طوردی. مسجد حضورنده غی اماملر و مؤذنلر ایچون اورنلر بیروب کیلسه لرده بو ایندی بارى بر یوانچ و آدواج حکمنده گنه بولادر ایدی.

اوتکان جای کوتنده باشقرد اسیزدی اوشبو کروان سراپی بنالرینی اوز ملکلى ایتوباعلان قیلدی. لکن اش رسمی صورتده هنوز تمام توکل، شولای بولسه ده باشقردلر (درستی ده اورنبورخ، اوقا، پیرمه، سامار غویرنا لرنده بولغان مسلمانلر) نك ملکلى بولوب تمام بولاجینه اشانلر.

قازان شهرنده کی مناره (سويم بيکه منارهسى) برله باغچه سراپده غی خان سراپی ایسکی اثرلردن بولوب صرف مسلمانلرنگ اوز یادکارلیدر.

سويم بيکه مناره سینگ صالنو تاریخی آچیق معلوم بولماسه ده کرپوست ایچنده مناره بولغانلغی قازان محاصره قیلغان وقتلرده شهر ایچنده کی مسلمانلر، طشده قالغان مسلمانلرغ منارن اشارت برله مقصود آکلایوب طورغانلقلری روس مؤرخلری طرفندن

مؤلفنگ سوزی شوشی یرده تمام بولدی.

ایندی اش برقدر آکلایشدی: «عالم» بولو همده «علما» دن صانالو ایچون یوفاری باشینه «سؤیدیتلستوا» ديب یازغان روسچه یازونی مالک بولوغنه یتیمی بلکه شونگ اوستینه دخیده بر آز نرسه بلو کیرهك بولادر.

«عالم» هم «علما» سوزلری اوزلرینگ اصل معنارینه قایتو و درست استعمال قیلنو ایچون بوکون «عالم» صانالوب یوروجی کشیلر مزنك حقیقت حالده اوزلرینگ «عالم» توکل ایکانلکلرینی اعتراف ایتوکه مجبورلک بار.

بز بواش بولماز. موندی بر فداکارلق ایتوجی کشی کورلماز، شوگا کورده «عالم» سوزی آخر زمانغه قدر یا گلش استعمال قیلنور، موگا هیچ چاره تابلاماز ديب یوریدر ایدك. مگرده بو کمانمز خطاغه چیقوب طورادر. قريم غزته لری قريم منتیسی چلبی جهان افندن حضرتلرینگ «قريمده علما توکل حتی عالمده یوق، مین اوزمنی عالم توکل عالمنگ آباق طوپراغی بولورغه یاراماغان برشا کرد حساب ایتم. مضموننده برسوز سوبله گانلگینی روایت ایتدیلر.

مفتی حضرتلری حقیقت حالده عالمدرمی توکلدرمی، بز بلیمیز. اول اوزی تلهسه نیچوک بولسون، سوزی حکمتلی ومعنالی. تقدیر قیلورغه مجبورمز. «الفضل للمقدم». ایندی قول آرتلری ییگل بولسون ایدی. اوشبو سایه ده بلکه «عالم» سوزی سورگونده، اولاغوب یوروندن قورتولور و اوزینگ اصل وطنینه قایتوب، قالغان عمرینی راحتلکده اوزدرر ایدی. ر. ف.

عبرنی سوزلر:

سعادتی ازلهسهك تابا آلمازسك، اما اوز اوستوکه بولغان وظیفه لرنی ادا قیلسهك احتمال، سعادت اوز اوزندن یانگه کیلوب اوطورور.

حفظ صحتنگ ایگ یاخشی قاعدهسى اش اشله ودر. دوقتورلردن فائده تابلمی طورغان خسته لکلر ایچون اش اشله و برله دوالانومهکن.

شاد کوکل طرفندن اولدرلگان ضررلی میقروبلر، دارولر برله اولدرله طورغان ضررلی میقروبلردن کوبرهك.

«سرای نی مسلمانلارغه تابشرو موافق» مضموننده فکر بیان قیلغان بولور ایدک .

حسین افندی - بز، سز سویله گان یولدن ده غافل توگل ایدک . لکن نیچوگ کنه ایتسه ک ده یولنگ آخری بر اورن غه باروب چیقاجق (سرای بزنگی بولاجق) ایدی . شوگا کوره اوراو یوللر برله یورودن قسقه راق یول برله یورونی یاخشیراق کوردک و شوگ ایچون ده سراینی انقلاب (ریوالوتسیه) یولی برله ضبط ایتدک (آلدق) .

معاون - سز بو اشکز برله بزنی بیگ اوگهایسز حالدده قالدردکز (سرای، حکومت مالی بولوب طورغانلقدن، حکومتنگ وکیلی بولغان کامیسار، یاخشی صاقلی آلمان، گویا مسلمانلارغه یول قویوب . ایرک بیروب طورغان بولا و شول سیبلی کامیسار اوگهایسز لانا) .

حسین افندی - اقدم! بو سرایلر، حریتدن اولی ده یاخشی تریه له نوب آسرالمادی، توزه تلمادی و شوگ ایچون یمرلور حال گه کیلگان ایدی . اما حریتدن ، انقلابدن صوگ بتولای اعتباردن توشدی و خراب بولدی . روسیه آثار عتیقه سینگ برنجیلرندن بولغان بو سراینگ شول حالده طورونیه سز هم رضا بولوب طورمازدرسز، مثلا شوشی حالده دوام ایتوب سرای بتونلای یمرله باشلاسه سز موکافارشی نیندی چاره لر کوره چک ایدکز؟ . معاون - یلگیلی، مناسب و فرصت وقت کیلگانچی طورر، دیب ایشکلرنی بیکله توب یابدروب قویار ایدک .

حسین افندی - بز انشاءالله بو مبارک یادکارنی بیکله توب یابدروب قویماز، قارارمز، توزه تورمز .

معاون - سرای، آثار عتیقه دن بولغانلقدن آنی قارار ایچون فن اهللری، تاریخ هم رسم و یازو اشلرنی بلوچیلر یرمک (سز موندی نرسه لرنگ اهلی توگل سز معناسنده بر نرسه آگلانادر) . حسین افندی - اقدم! مین اوزم رسام . سراینی قاراب طورر ایچون جماعت طرفندن مینم برله بر کمیتیت عایلانندی، شول کمیتیت ایچنده میندن باشقه ده رساملر بار هم ده تاریخ بلوچیلر خطاطلر، فوتوغرافیچیلر، آتیقه چیلر (آثار عتیقه برله مشغول آدملر) بار . بو اییده شلمنگ هر بری اوزم رنگ ملی تاریخ زنی، یگرلکده شوشی سرایلرنی سیوچی کشیلر . الله تله سه بز بو سرایلرنی بیگ یاخشی ایتوب قارارمز، تاریخ و صناعت نفیسه نقطه سندن یوزلر قزارماز .

معاون - بوسراینی ایندی یا گارتو کیرمک، نیچوگ یا گارتمقچی بولاسز؟ .

حسین افندی - آلی توگل! آثار عتیقه نی یا گارتمیلر بلکه

بازلادر . شول «مناره» اوشبوسویم بیکه مناره سی بولورغه تیوشلی . روسلر، قازانی آغاندن صوگ قایسی وقتلرده در، سویم بیکه مناره سی باشینه مستقل حکمدارلق علامتی بولغان قارا قوش صورتی یا ساتوب قویغانلر ایدی .

بو اش مسلمانلرنگ دینی حسلرینی رنجتوب طورسه ده جبر و ظلم هم ده استبداد نیگزینه بنالیتولگان ایسکی حکومت وقتنده بو طوغروده برر تورلی چاره کوررگه ممکن بولمادی، مسلمانلر اوزلرینگ ایسکی اثرلرینگ (بلکه مسجدلرینگ) مناره سنده اوزلری تلمگان نرسه لرنی کوروب یوردیلر .

حریت اعلان ایتولگانندن صوگ قازان شهرنده گمی مسلمان حربی کامیتیتنگ اجتهادی برله ۱۶ نجی سینتابرده (قریبان عیدی نگ ۳ نجی کوننده . مذکور مناره باشندن قارا قوش صورتی توشردی مونگ سببندن مسلمانلر اوزلرینگ ایسکی بریادکارلرینگ باشنده روحلرینی عذاب ایته طورغان رسملرنی کوروب یورودن قوتولدیلر .

«باغچه سرای» شهرنده بولغان «ایسکی خان سرایی» قریم مرکزی اجرا کامیتیتی طرفندن سینتابر ۲۵ نجی کون چیقارلغان قرارغه کوره قریم مسلمانلرینگ ملکلری ایتوب اعلان قیلندی و مسلمانلردن بر کامیتیت توزلوب شوگا تابشردی . قریم ولایت کامیسار معاونی ۲ نجی اوکتابرده «باغچه سرای» شهرینه کیلوب خان سراینی زیارت ایتکاتندن صوگ «سرای» نی نظارت قیلوچی کامیتیت رئیس بولغان حسین افندی بود اینسکی برله اوشبو روشده سویله شو بولغانلقنی «ترجمان» ده او قودق :

کامیسار معاونی - بو سراینگ مدیری کیم؟

حسین افندی - مین .

معاون - سزنی مدیر ایتوب کیم قویدی و بومنصیبه کوبدن بیرلیمی طوراسز؟

حسین افندی - مینی قریم مرکزی مسلمان اجرا کامیتیتی صایلا دی، سینتابرنگ ۲۹ نجی کوننده «باغچه سرای» ده غی مسلمان جمعیته لرینگ وکیلاری برله برلکده کیلوب سراینگ آچقچلرینی و بتون اسبابلرینی دفتر موجینچه تیکشروب یازوب آلدق .

معاون - بو طوغروده بزگه مراجعت ایتەرگا (ولایت کامیسارلقی برله سویله شورگه) کیره ک ایدی . بو کون حکومت بار، زاقون بار، بز البته سزنگ مراد کرغه قارشو کیلماز ایدک . چونکه بو سرای سز مسلمانلرتهقی . سز بزگه خبر بیرگانگزدن صوگ بز بو طوغروده حکومت گه مراجعت قیلور هم ده اوزطر فمزدن

اشعار

تأثر

نجات تابساق ده حق فضلیله زنجیر اسارتدن .
 قوتولماق چاره سین تابقانمز یوقدور ضالالتدن
 «جهالت» اسم دیندن بز که کرمش ده قرار ایتمش
 ضرردن باشقہ نی کوردیکمو؟ بوجمله دیانتدن .
 امیدلر بوشقہ چیقدی حریتدن کولسون استبداد!
 همان صاحبمه دی بز که ضیا شمس سعادتدن ،
 نه دوغدردی مجالس؛ نه نتیجه ویردی بوقومه
 مجالسده نه قیلدیق غیر اظهار عداوتدن .
 یوککرده همان چورو جفا واردر کوجیکلر که
 نه دکلو خلقه درس نه تپسه کده ابواب عدالتدن .
 بوزوقدور بزده اخلاق؛ اعتقادات مضطر بدور هب
 تمام بز چیقمشز شرع شریفده استقامتدن .
 خطا فهم ایله دک معنای دیننی یولدن آزدیق بز
 «عبارتدور» دیو بالاتفاق دیننی خرافاتدن .
 «سلف» بودین ایله دینانی تحت تأثیره آلمش
 ایکان؛ آنکله بز محروم بوکون هر بر شرافتدن .
 بتون عمرینی «منطق» علمینه صرف نه یلیه ملا
 اسف! که: دیننی مانع ظن ایدر کسب کالتدن .
 کشینک تیلفه کین «کفر» ه برابر حکم ایدن ملا
 کوزن یوماس، اویالماس دین ایله شرعه جنایتدن ،
 بوکچو ندور بزى حرب حیات مغلوبه حکم ایتدی
 قهرمانلر یتشمز بز کبی اهل جهالتدن .
 حیانتک باغلو ابوابنی کشف مربوط ایکان سعبه
 قویوب کوتمکده مز آنی «سماوی» بر کر امتدن .
 تاسف ، عسکری! بو قومه ، بو انبای جهاله
 همان ایتماز افاقت خواب غفلتله سفاقتدن .

معلم: شا کر المختاری . «سمرقند»

○○○○●○○○○

دوستم قبرنده

طب طنح طنسز طاوشسز بو یاتو نیندی یاتو ؟
 مقصدم کیلدم عزیز دوست، بچقروب بر اویغاتوا .
 تور نه لی سین! بر کورن تو کگل ایچکدن سرلرک

شول بولغان حالنده که طوتالر امایمر لو که یول قالمازلق قیلوب
 نغو تالر و بیک کیره ک بولغان بعض بر چاره لرنی کوره لر . ایتالیاده
 آثار عتیقه شولای صاقلانادر . بزنگ خان سراینی ماهر بولماغان
 قوللر توزه تور که کرشکان بولوب بو کون که قدرده ایسکی روشلرینی
 بوزوب بتردیلر .

معاون- سز ایتالیاده بولدگرمنی، ایتالیاده کی آثار عتیقه نی
 کوجر کچ ایتوب سویلیسکر؟ ..

حسین افندی- بولدم . بالذات یوروب کوردم . فلوره نسیا ،
 وه نیتسیه ، روما شهرلری بزنگ بلگان اورنلر مزدر .

معاون- مین اوزمده ایتالیانلی . آثار عتیقه نی بیک سویهم .
 سراینک سزنگ کبک (آثار عتیقه دن معلوماتلی) کشی قولینه
 کوجوی ایچون شادلاندم . ایندی باری اشنی رسمیه شدرو چاره سیننی
 کورو کیره ک . مونگ ایچون بز سزنی حکومت طرفندن سرای غه
 کامیسار ایتوب قویارمز .

حسین افندی- تله گانگرنی اشله رسز . بو تقدیرده مین حکومت
 طرفندن تصدیق ایتولگان مسلمان کامیتیتی وکیلی بولورمن .

خان سراینه نظارت ایتوجی کامیتیت ۲ نجی اوکتابرده
 مجلس یاصاب «سرای» نی نظارت قیلو حقننده مهم قرارلر چیقاردی .
 کامیتیت اعضالری اوشبو ذاتلر : (۱) حسین بادانینسکی
 (رسام و سرای قومیساری) . (۲) عثمان افندی آچوقراقلی (خطاط
 و نقاش) . (۳) عبدالرفیع آیهف (رسام) . (۴) عبدالغفار شمس الدینوف
 (رسام) . (۵) سید جلیل خطاطوف (شهر غالاواسی) . (۶) جلال
 معینوف (شهر غالاواسی معاونی) . (۶) ستارمیسخورلی (شهر اداره
 اعضاسی) (۸) احمد اوزه نباشلی . (۹) مصطفی بادراقلی (باغچوان) .
 (۱۰) بختشاه بخشیشوف (آتیقه چی) . (۱۱) عبدالرحمن حسینی
 (رسام ، خطاط ، فوتوغراف) .

خان سرایلرینک بو واقعه لردن اولگی حاللری مؤرخلر که
 و صوگهی حاللری ده کونده لک غزتله ر که عائد اشلردر . قریم
 مسلمانلری بو طوغروده کوزل حرکت ایتدیلر .

نيك كيلمهس بولدى كوزم يەشىنە
طاولارنى باسقان طوفان درياسى
ايشتولمهس بولدى كوكلم آھينا
يەرلەر تترەتسكن جهان غوغاسى .

«مسافر»

كشىلر .

مىن صئاب بىلىم آلارنى، چىغنه يرتقىچ آلار
باروسىدە باروسىدە دىنيانى قورتقىچ آلار
ئزلىلر ايمىش آلار، تىك طوغرى يولنى طابمىلر
الدىلر يىت؟ طوغرىلىقنى ئزلەمىلر باقمىلر
ايك برنجىلك آطن آلغان قهرمانلر كوروب
تىكشروب بىلىم، آطلغان، تىك اوزبچون توش كوروب
ف . طويكە

وجدان عذابى

«آولدن چىتدە طورغان قارط حالندن»

اكر اشوب بر قارط ياتا، يالغزقارا كىشى بولمەدە
ايدەشى يوق سو بىررگە، سوز دە شەرگە، كىمگەدە.
كوج، حالى بىكان آنك... اول طن ياتا، سىلكنمى دە،
صقرانا، صزلى، يانا... كورمى قوياشلى كوتى دە
جان آغزغە كىلگان سىزگەن سولشنى يش آلا،
اچكە باتقان كوزلردن قان آرلاش يەش آغا...
باشدن اوتكان اشلرن اويلى، نىلر كورگانلىكن،
توتنە اويىدە، نىندى اندە، نى قىلوب يورگانلىكن.
توشە برده قورقماينچە يورگانن اورمان طاون،
ھىچ دە يوز چىمى، آيامى كوب كىشى صويغان چاغن،
ايندى اوبلاغاچ شولارنى قورقنا، كوكرەك قىسا،
قانغە باتقان گەودەلر قارطنىك كرز آلدىنە باسا...
ئەللە نىندى قورقنىچ، يەمسز صورتار كورنەلر،
قارط قولدن جان يوروب ئولگان كشىلر يورنەلر..

قارطنىك اوتكان اشلرن مىن قىصقەچە تعريف ايتىم،

نىندى بىز، دىنادە برجان، بر تەن ايدىك بىك تاتو.
آك و فكرىك سىر ايدوب جولان ايدردى دىنيانى
«سىلر» لىك سونگەن سوزك يوق آه! قىين يىت، قوزغاتو.
سىن قارا جىر! يالماذك باورك صووق كوب چەچكەنى
زىر زىر كىل، ھىچ صفاك يوق، بوش وفاك كوز آتو.
مىن تورام باشك اوچوندە يىغلىمىن جىلیم ھمان
توگە ياش قايناب كوگلدن قايدە كىتدى سوز قاتو؟
طاش كوتە باشك اوچوندە ايندى مىن، كوتىم كىتەم
كوز ياشمىنى كورمادك صالدىك كوگلىگە، سىن قاتو.

قېردن

توقتە دوستم چاچا آغە سىن ئەلى ئولمەم دىمە
اوشبو وحشتلى قارا توپراققە بر كرمەم دىمە؟
مىن دە، سىندىك كوكرەگەم كىرگەن ايدوم بو دىنادە
طالنبوب يانغان كوگل روھسىزلاوب سونمەم دىمە!
حاليمى ھىچ كىمە بىلىم ياتام يالغز ئوزم مىن
سىن دە قانون طبيعت كە آخر كونمەم دىمە!

امام احمدشاه السلطانى «نوروز».

كوز يەشم

بولمادى قدردم بو كىنگ جهانندە
پىچىراق آياقلاز تابتادى مېنى .
كوجلى تقدىرم ھر بر يوللارغا
اوكايسىز باقدن طاشلادى مېنى
كورلسە عمرمدن نىلەر كىچىكەنن
نىندايىن كوزلەر يىغلاماس ايدى .
بىسە كوگلمدەن نى زار چىقانن
نىندى، وگىزىلار، طىگلاماس ايدى.
قارلى - قارا كىشى غرېت يوللارن
عمرم بويىسنا يالغزم كىچىم
قانلى زهرلى محنت صولارن
كوكلم صوويىنا تامزدم ئىچىم .
كىلمەدى ھىچ كىم اسسى جوللەردە
طامىچى صويوقدان اكراشقانمدا .
آچى جىل ايسكەن كوزكى توبلەردە
آداوب يولدان اوغراشقانمدا .

بولسہ، شول شبہہنی کو گلدہ صاقلاب یورماو بلکہ اہلترینہ عرض قیلو و اہلتریندن شونی بیارو طوغروسندہ یاردم صوراو تیوشلی بولسہ کیردک . اسلام حکمی شولای دیب بلہمز .

آدم بالاسینہ ہر توری شہہار توشارگہ ممکن . بو طوغرودہ بلکہ آدم بالاسینک اوزندہ اختیارده یوقدر . شونک ایچون شبہہنی عرض ایتو عیب بولمازغہ تیوشلی . کوب وقتلردن بیرلی مینم کو گلمدہ بر شبہہ یوری . بو شبہہ کو گلمنی بیک بورچی ، عذاب قیلہدر . اوزم بیارہ المیم ، بر آز کشیلرگہ سویلہب قاراسامدہ جوابلرینہ قناعت ایتمامد . بلکہ بو کشیلرنگ بعضیلری مینبی قوتقاراجق اورندہ بیگرہ کدہ تردد و حیرالمقدہ قالوومہ سبب بولدیلر . بو کشیلرنگ یاخشی جواب بیرلک حاللری یوقلق اوزمده معلوم ایدی . شونک ایچون شبہہمنی ایندی مطبوعات آرقلی علم اہلترینہ و اسلام قاعدہ لرینی یاخشی بلوچیلرگہ سویلہ مکچی بولدم . قدرتلری بار ذاتلر بزنگ تردد مننی بیارسونلر ، شبہہ مننی حل قیلسونلر ایدی .

آدم بالاری بو کون گہ قدر ہیچ بر عصرده و ہیچ بر اورندہ راحت کورمادیلر و مسعود باشی آمادیلر . مونلرنگ بتون عمرلری حسرت و الم ، مشقت و زحمت . خستہلک و فقیرلک ، مجبورلک و مظلوملق برلہ اوتہدر . یوکلرینک آورلغی ، فرصتلرینک مساعده سزائیگی ، کو گلارینک راحتسزلگی سببندن بیک کوبلری اللہ تعالیٰ گہ بندہ چیلک ایتہ المیلر و آنگ بیوروقلرینی برینہ کیتوررگہ موفق بولمیلر . ظاہرده بندہ چیلک ایتوچیلرینکدہ کوبلرینک اخلاصلری بولمی ، دنیا مشقتلری بیلی عصیلا شوب عبادتدن دہ باشقہ لردن دہ راحت تابا المیلر . شونک ایچون مونلر آخرتدہ تموغ کیساولری بولوب قلاچقلر . جنتنگ طولووی حقدنہ خبر بارلغی معلوم بولماغان حالده تموغنگ طولووی حقدنہ درست خبر بار . حالبوکہ توغده عذاب قیلنوب یاتوغہ کورہ توکل بلکہ اوجماخده راحت کوروب طوروغہ نسبت برلہدہ دنیاغہ کیلمی قالو آرتقراق و یاخشیراق ایدی .

اوجماخ راحتی نیندی نرسہ لردن عبارت؟ .. بزگہ بیرلگان خبرلرگہ کورہ ایکی توری «شہوت» تابلودن عبارت بولورغہ اوخشی . حالبوکہ آدم بالاسینک دنیاغہ کورہ زورغان مشقتلری ، زحمتلری بو ایکی توری «شہوت» باشقارلو شادلغندن بیک کوب آرتقی و اوستون ، شولای بولماچ اللہ تعالیٰ آدم بالارینی صودن آغاندہ اوتغہ سالقان بولادر . بو روشدہ دنیاغہ کیلو سبیلی آدم بالاسی نیندی نرسہ قازانا نیندی بر فائدہ حاصل قیلہدر . یاراتلوغہ کورہ یاراتلمی قالووی آدم بالاسی ایچون یاخشیراق نوکل ایدیعی؟

جملہدن برسی شوشی شعرمدہ دیم ایتوب کیتیم :
 نق تون اورتاسندہ بر کون اول چغا اطن منوب ،
 ہم بارا بر بای کشیگہ ، آچہسی بارن بلوب .
 کوبدہ اونمی اول جیتہ بای یورطینہ ... آقر نغنه ...
 ختجرن قولغہ آلوب اویگہ کرہ بیک طنغنه ...
 اویدہ کیلر بارسسی یوقای ، سیزمیلر بر نرسہدہ ،
 بلمیلر ... آنلرنی بارسن شول وقت ئولترسہدہ ...
 کرگچوک اول ازی باشلی آچہ قویغان یہنجیگن
 آقارا ، بر جیرنی قالدیرمینچہ «Kacca» یہ شچکن
 ازلہب ، ازلہب آچہنگ قایدہ ایکان بلمگاج ،
 «Kacca» سی بیک نق بولوب ، اول صوقغلاب جیمرلمگاج ،
 اوغرینگ بو اشکہ ییلہ قہری کیلہ ، آچووی کیلہ ،
 یوقلاغان باینی صوغا ، نقلاب قاتی قامچی ایلہ .
 قورقووندن سیسکہ نوب بایدہ اویانا ، قچقرا ...
 نرسہ کورسون؟ قارشوسندہ یالطراب ختجر طورا! ..
 کم بو؟ کم سین؟ .. نیندی بندہ؟ .. ایتچی زنہار نیندی حال؟
 موندہ سین نیشلہب یوریسک؟ .. آہ! قہر صوقغان اوصا!
 اوغری : «کوب سویلہنمہ ، جیتدی . ایت قایا آچہنگ بارن
 کورمیسکمی نرسہ بو؟! حاضر صوغوب باشک یارم
 بلمیسکمی ئللہ ، مین کم؟ . بلمہسک سین ، بل ، منہ ! .
 کوزدہ یوممی .. ختجرن اول نق طغا بای قارینہ ..
 بایدہ : «اویف فانسز خراب ایتدک ، ئوتردک آہ! ئولہم
 اللہ ئولترسن سیننی شوندی آچی عذاب بلن .»
 دی ... بوتن سوز ایتہ المعی ، اول حاضر جانسز یاتا ،
 ئولدی اول ... بیک قان اچندہ قزغانچ گودہ یاطا .

شول ظلملردہ جبرلر ، قارطنی بیگرہک یونچوتہ .
 بارده کوز آلدندہ توسلی ، طرنی بفرن رہنجتہ .
 اول شولارنی کورمیم دیب تیزگنہ ئولمک بولا .
 تہ کری سن یادلی ، «جانمنی آل!» دی . رہم ای خدا! ..
 وجدانی عذابلہنہ ، اول یش صولش آغاندہدہ ،
 اچکہ آلا یالقتنی اوط - آغان صاین یالقونلانا ...
 احمدجان مصطفاوی . «توکہ» .

مراسلہ و مخابره

بخارا! آدم بالاسینک کوکینہ بر شبہہ توشسہ و شول
 شبہہنی اوزی گہ بیارہ الماسہ خصوصاً بو شبہہ ، «دین» کہ تعلقلی

دېسه كده فائده چقمى ايدى. چونكه آنلر اولمزننگ استادى بولغان جمال نه يگه مصلحت سالار جمال نه بى ايسه چيتمكه كيتوب اوقورغه رخصت بېرمى ايدى.

آنا، آنالرمز و جمال نه بى بزنى مدرسه كه باروب اوقو فكرندن تايدررغه طريشسه لرده، بز كورشى مالايى بلن برله شوب قاچارغه قرار بېروب قويغان ايدك ايدى.

بزننگ اوقوغه بولغان درد مزنگ كوندن كون كوچه به بارغانلغن آنا آنالرمز و خصوصا جمال نه بى سيزه لر ايدى شيكلي. جمال نه بى قاي چاقده رخصت ايتكان توسلى ده بولا، تيك قام اوزوب نترمى طورغان ايدى.

قاچاقده مينم نه تى: «مين بالالرنى مدرسه كه بېروب اوقو توغرسنده ايشان حضرت بلن سويله شكان ايدم. اول يك ياخشى بولور ديدى» ديب ده قويا.

مدرسه نى كوزم بلن كورمه سه مده، آنك مقدس علم بورطى ايتكانن بله ايدم. «مدرسه ده اوقوغان كشى ملا بولا، ملا كشى قدرلى بولا» اعتقادى كو گلده ايمان بولوب اورناشقان ايدى. يو حقده توزان قدرشك و شبهه قيلمى ايدم. تيك نيچك ايتوب بولسه ده شول مقصودغه ايرشوگه كنه طرشا ايدم.

ايندى كېتم، ايندى كېتم مدرسه كه ديب طورغانده غنه نه تى اوزى ده كوندى. اوز رضالغى بلن مدرسه كه بېروب اوقور بولدى، بولوون، لکن كيوم تكدروب، بيمار باصدروب بولغانچى آراهه بر نيچه كونلر، هفته لر اوتوب كېندى، وقتنگ بويله بوشقه اوتوب طورويته مينم اچم پوشسه ده، نه لى قاز نومىسى، نه لى طولا نومىسى، وطن، بچهن تاشوكبى اشلر برسى آرئندن برسى نابولويقنه طورا ايدى. شولاي ايتو طورغاچ قشنگ يارطيسى يته يازدى.

قار يابوب، بوران چغارغه اوبلاب طورا ايدى. كونتك صووقلغينه قارماسدن، چاناغه آزقلرنى سالوب مدرسه كه يونه لداك. جانا تيربه تيكنه بارا. اچده علمكه بولغان محبت اوطى يانوب، طورغاچ، طشنگ صالحلغى سيزلمى ده مدرسه نك ته مللى خياللرى، بوقلاتا يازوب قويا ايدى.

مىنى خلفه نرگه تابشروب، نه تى اويگه قايتوب كېندى. مدرسه كه محبت و اخلاص تاو قدر بولسه ده نى سببندنر كوكل قورقا، شاگردلر، خلفه لر نه لله نيچگرمك يات، چيت كورنه ايدى. ايشته مدرسه ايشگندن برنجى مرتبه آطلاب كرگان وقتلر.

ايندى مقصودم آگلشلا طورغاندر، سوزمنى بر كه جمله دن عبارت سؤال روشينه قويايم:

بو دنياغه كيلولرى سببلى عموم بنى آدم نيندى بر فائده كورلر، ياراتلو سببلى مونلر بختليرمى يوقسه بدبختليرمى؟ اون كشى راحت كوروب ده يوز كشى عذاب ايچنده تيلمروب ياتو عموم انسانلر ايچون بخت سانالامى يوقمى؟.. شوشى سؤاليمه جواب بېرونلر ايدى.

متردد و منضرع الى الله .

سوراه. يك كوب فارسى سوزلر و بعض بر فارسىچه بتون جمله لردن عبارت بولغان بو مکتوبنى بز قسقارتدق هم ده اوز عبارتمز برله يازدق .

جواب يازوچى بولسه اولده كى مراجعت ايتكان ذاتلرى قيسلندن ترددلر كه، حيرتلكه دخى ده نغراق توشويته باعث بولورلق روشده ترتيب ايتولماسون ايدى. جوابلرنى بز انشاء الله «شورا» ده باصارمز .

حكايه

مدرسه خاطرهلر

بوندن اون - اونيش يل تلك نونكن طورمشنى خيال قىلا باشلادى ايسه ك ايسكى مدرسه ده طورغان چاقلر ايسكه توشه . تاغى اوزاغراق اوبلانا طورغاچ صبى چاقلر، آبصطايلر اوينده اوقوب يورگان وقتلر خاطرگه كيله.

بزننگ اول كچكنه بولسه ده، اندر آرطندن باشلاب نه لله قايلرغه قدر صوزلوب كيتكان اورمان اچنده طورغانلقدن يك يه مى ايدى . خصوصا جهى كونلر نده جنت كيك ماطور بولا طورغان ايدى .

اولمزه مکتب و مدرسه كيك نرسه لرنگ بولماويغنه كوكلسىز ايدى. شولاي بولسه ده قش كونلر نده جمال نه بى اوينه جيولوب، قز بالار بلن بر كه لب سبق اوقى طورغان ايدك . شول چاقلرده اوقى اوقودن، علمدن تم سيزه باشلاغان ايدك ايدى . اولمزننگ معتبره ك مالايلى بلن ايكيدم برده كورشى اول مدرسه سينه قاچوب بارو حقدنه اوز آره مذاكره و مشاوره لمزده بولغالاب طورا ايدى.

بو اشمزنى آنالرمزغه نه يشه ك، بىنى بزنى مدرسه كه بېررگر

سارغایوب یورہک مابی سزا. حکیملر طیبیلرده بوگا، دارو وچاره تابا آلمیلر. نہایت پادشاہنگ وزیرندن بری اشنگ اصلن سیزوب پادشاہغہ بویله مصلحت بیرہ:

سز بوکون طوزلی آش پشرتوب خاتونکرغہ اول آشدن کو برہک آشاتکر و صوکرہ کیچ بلہن اویدہ صو قالدرمیچہ ایشکنی اچدن بیکلہب یوقلاغان بولوب یاتکر. تاینکہ خاتونکرنگ نیندی نرسہ ایکانی معلوم بولسون» دی.

پادشاہدہ شولای ایتہ. منہ بروقت خاتونبی طوروب صوازلی باشلی. تابا آلمی. ایشکنی آچارغہ طرشوب قاری بولسا الم صوکنندن تیرہزہنی آچوب اژدها صورتینہ کرہ و صوزلوب دربان صواچہ.

پادشاہ ایرتہ طورغاجدہ وزیرگہ ماجرانی آکلانا. بوندن نیچک ایتوب قوتلونگ چارہسن توزیلر. بولایغہ اولتروب قوتلو ممکن توکل. چونکہ اژدها صورتینہ کروب بارچہسن خراب ایتہچک، بوتاجق.

مذا کرہدن صوگ شوندی بر حیلہ تابالر:

ایشکدن باشقہ ہیچ بر تیشک قالدرمیچہ تیموردن بر اوی صالدرغہ قرار بیردلر. اوی تمام بولا. پادشاہدہ حیلہسن عملگہ کیترو حرکتینہ کرشوب خاتونینہ خطابا:

ای مینم سوپیکلی خاتونم! سینی بیک سویگہنگہ کورد سیگا آتاب آبروچہ بر اوی یاصاتم، ئەیدہ شول اوینی کروب کوربک، اوی کوکلکرگہ اوخشاہ موندن صوگ شونده طوررمز» دیہ خاتوننی یاگا اویگہ ایلته. مگ یل یشہگان یوخا بیت اول، اویگہ کرمی، سین آلدن کر۔ دیب پادشاہنی تکلیف ایتہ. پادشاہ ئەیتہ، یوق جانم مین بو اوینی سینگ اوچون یاصاتانمن البتہ سین باشلاب کررگہ تیوشلی دی. کوب تارتقالاشاندن صوگ یوخا ملزم بولوب اویگہ کرہ. شول وقت ایشک شاب ایتوب یبلادہ یوخا ملمون اچدہ قالا. آندن صوگ اوینی اوطن بلہن کوموب یاندرالر. یوخا کوپوب اولمیش.

«ن»

580

محرری: رضاء الدین بن فخرالدین.

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر».

بزنگ مدرسہدہ «خوجہ...» اسملی بر بابای بار ایدی. بو بابای واغراق بالارغہ سبق اویرتہ، مؤذن یوق چاقلرده مسجد اشلرندن خبر آغلاب طورا طورغان ایدی.

خوجہ... بابای هر وقت طہارت بلہن یوری، مسجدگہ ٹلک کروب صوگ چفا، قایچاقلرده کیچہلرده مدرسہدہ قونوب قالا طورغان ایدی. خوجہ بابای کیچ بلہن تیزرہک یاتوب ایرتہ بلہن ایرتہرہک طوررغہ یاراتا ایدی. کیزونی دہ هر کون اویغانا طورغان ایدی.

خوجہ بابای؛ مرحوم قارت حضرتنی بیک یاراتوب سویلی، حضرتتگ دہ آنی یاقن کورگانلگن بلدرہ، مخدوملر حضرتتگ کیسوب تاشلاغان طرفناغینہدہ طورمیلر دی طورغان ایدی. حضرت وفات بولوب بر نیچہ کون اونکاندن صوگ سحر وقتندہ آنک قبری اوستندن نور کوتارلوب طورغانن اوز کوزم بلہ کوردم دیب یش یش سویلی ایدی.

خوجہ بابای شاگردلرنگ اوتولری بوینچہ کیچہلری یاتوب چراغلرنی سوندرگہج تہملی تہملی حکایہلر سویلہب بیرہ ایدی. هر وقت دیرلک سمروغ قوش بلہن یوخا حکایہسن تکرار قیلا طورغان ایدی. یوخا حکایہسی، باباینگ سویلہوینہ کورہ بوندن عبارتدر:

یلان ایکی تورلی بولا. بری موگرلی بری موگرسز. موگرلی یلاننی کورگہندہ آق یاولق جہ یوب قویارغہ تیوش اول شونگ اوستینہ موگرن صالا. یلان موگری صافلاغان کشی بای دولتلی ولا. بری موگرسز قارا یلاندر. بری دہ آق یلان، بوسی یلانلرنگ پادشاسی بولوب آنی اولتررگہ یارامی.

کیلیک موگرسز قارا یلانغہ، بونگ یشی یوزلرگہ کرہ اژدہا بولا. مگگیتسہ یوخاغہ ئەیلہنہ. یوخا بولغاندن صوگ اول تلہسہ نیندی صورتگہ کرہ آلا. کو برہک، یش، ماطور قز صورتینہ کروب یش جگتلرنی آلدی، خراب ایتہ.

مونہ شوندی بر یوخا، غایت ماطور قز صورتینہ کروب بر پادشاہنی اوزینہ عاشق ایتہ. صوگرہ پادشاہ آنی اوزینہ خاتون قیلا. برگہ طورا باشیلر.

لکن پادشاہ بو قزنی آغاندن صوگ کوندن کون یابغا، بوزی

«سورا» اورنبورغہ اورہ بشہ کونرہ بر ہفقانہ ادبی، فنی و سیاسی مجلہ سردر.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: НА 2-Й СТРАНИЦЕ ОБЪЯВКИ
75 КОП., НА 3 И 4 СТР.—80 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.
Адресь: г. Оренбургъ, редакция журн. «ШУРО».

آبونہ بدل: سنلک ۱۶ صوم، آتی آیلق ۹ صوم اوج آیلق
۵ صوم برہملہب ۹ صوم چیت مملکت
گہ یلقی ۲۲ صوم.

«بخت»! خوش ایندی بزگه آیرلورغه
وقت، چونکه آلاز بو ایلده قوشطان.

م. احمد شاه اوغلو.

مکتب

مکتب حکمت باقیجه سی
اوقوجیلر چه چکسی
آنده طرشقان آدم
بر قابیسز شاد باشی .
دنیا، آخرت یوزگه نور
بکرته در آقی نرگه اول
آکلی فکرلی قیلوب
ایتکان درجه نی زور
دوشمانلرنی دوست ایته
کیلچکنی خوش ایته
سعادتکه ایرشدروب
اول قاناتلی قوش ایته .
جهاتدن صافلی اول
نادانلقدن صافلی اول
یاقلی طورمشقه کرتوب
قارا کردن آقلی اول
یاخشی ایسه بکه کرته
یاخشی اشلر بلدرته
حیوانلقدن قوتقاروب
نوزغه قازشی یوکرته .

کاشف فورماشف.

تصحیح

اوشبو نومر «شوراه ننگ برنجی بیتنده، ۹ نجی نوایبر اورنینه
۲۵ نجی نوایبر دیب، ۷ نجی صفر اورنینه ۲۳ نجی صفر دیب اوقورغه
تیوش .

جیمردی زندانی ده مین ده جیقدم
تابشمالق، قاشمالق، تاشمالق
سدلرنی آشا جقدم ده تاشدم
اول مینکی، مین آنقی ایندی حاضر
«مین مینکی مین سینکی» قول آلدم
مگرچه شکر اوقیم اول خدایه
«قادر مولام» شول اعتقادقه یابشدم .
شادلق کوچی چدانمادی «یاز» دی قصتی
عاشق دوستلرم کورسلر دیب یازشدم .

«شوم»

بای اوغللرینک حیات لوحه سندن بر پارچه .

بای خاتونی :

قهر صوقسون کریم طاعن ایسرکان
صاستقان زالنی بیک یامان کیکرکان .
ایجووی بیک اونه کیتکانگه اوخشی
تیگی سربنی یدیه اویگه کیترکان .

بای اوغلی :

ایسرده شوک نه نی! طاعن ایسرده
صاستدم زالنیده یامان کیکردهم ،
ایجووم بیک اونه کیتکانگه نه نکم!
ته تی سربنی یدیه اویگه کیتردم .

م . ش . مختاری . خوفند .

بدبختلر

طالک آطدینغه دیگانه بدبختلر
طالک آلدینده قارا تونلر یاصیلار .
قوریمز دیم کوکده آلتون تاج - تختلر
بوزارغه آج بوریده ی الغاسیلار

مینم شادلق کونمده قابیررغه
آلازغه آخری یازمش، ته گری قوشقان

«وقت، نشریات»

۱۶ - ۹۰ -	آجلق بلدشا لیونید آدریف
۲۰ - ۲۵ - ۲	اتار ادبیاتی نك بارشی جمال الدین ولیدی
۸ - ۶۰ -	ملت و ملیت
۶ - ۴۵ -	هر توری یوغوشلی آغزولر
۶ - ۶۰ -	آیاوتلر زمانی
۴ - ۱۵ -	ترویسکی علمسی
۵ - ۳۰ -	القبا حقنده
۶ - ۴۵ -	تاتار ادبیاتی حقنده
۲۰ - ۲۵ - ۲	شیخ زین الله حضرت ترجمه حالی
۲۴ - ۶۰ - ۳	حکایه لر تور کومی شریف کال
۱۴ - ۸۰ - ۱	آقجار لاقلر
۱۰ - ۲۵ - ۲	ابو گیمناستیکسی
۱۰ - ۲۰ - ۱	یازو اورنه کبری حسن علی
	تیز کوندن هر توری کتاب ایله سودا ایتو اچون آبرو
	کتاب مغازه مز آجیلاق بونده هر نوع ادبی ملی و دینی اثرلر
	کوب ایتوب طوتوب اوتتاوی ساتولا حقدردر.
	وقت اداره سنده گنه ساتولا طورغان کتابلر
	غنی بای
	علم معارف هنر و اختراع تاریخی
	تشریح علمنی باشلاب کم میدانغه قوبیدی
	فراقلن بله غلوانی حکمت علمنده نیلر چقاردیلر
	قتوغرافیه بله تصویر علمنی کملر چقاردی
	کیمیا علمنی کملر نیگرلدی
	دروسن البلاغه
	معیشت

کاغد و مطبعه اسپانی همده اش حقی غایتده کونارل کالکده
ساتولغان کتابلر آقجه سینه یاکی کتابلر باصوب بولماغا گنه کوره
بو کوندن باشلاب وقت نشریاتی ایچی یوز پروسینت اوستاب
ساتولا حقدردر.

۸ - ۶۰ -	یاکی حقنر	محمد عام.	رضاء الدین حضرت اثری -
۱۰ - ۲۰ -	۱ صوم	احمدی بای.	رسملی -
۲۰ - ۴۰ - ۲		ابن عربی	
۲۰ - ۴۰ - ۲		ابن تیمیه	
۲۰ - ۵۰ - ۱		ابن بطوطه	
۶ - ۳۰ -		رحمت الهیه مسئلهسی	
۱۰ - ۳۶ -		I نصیحت	
۶ - ۳۶ -		II	
۸ - ۳۶ -		III	
۸ - ۳۶ -		شاگردلک ادابی	
۸ - ۹۰ -		عائله	
۸ - ۳۶ -		بالار اوچون وای حکایه لر درمند	
۱۰ - ۴۵ -		تاریخ اسلام	خلیل لر
۲۰ - ۲۵ - ۲		مختصر کیمیا	II جز
۸ - ۶۰ -		ادبیات اصوللری.	سعدی
۸ - ۶۰ - ۳		تل یارشی	
۶ - ۳۶ -		اویغه کیلگان فکرلر	عمر القراشی
۴ - ۳۰ -		حیات و سعادت	علا الدین عرفاتق
۴ - ۳۰ -		یوز یل نلک	عالم جان ابراهیموف
۴ - ۳۴ -		دینگرده	